

การแปลงคำโดยแปลงเสียงพยัญชนะต้น

นอกจากการแปลงคำโดยแปลงเสียงวรรณยุกต์จะน่าเชื่อว่า เป็นวิธีการสร้างคำใหม่ขึ้นใช้ในภาษาไทยดั้งเดิม คำที่แสดงมาในบทที่ ๕ แล้ว ยังมีวิธีการสร้างคำในทำนองคล้ายกันอีกวิธีหนึ่งคือ การแปลงคำโดยการแปลงเสียงพยัญชนะต้น ซึ่งหมายถึงการสร้างคำใหม่ในภาษา โดยการแปลงเสียงพยัญชนะต้นของคำคำหนึ่งที่มีอยู่แล้ว ให้เป็นเสียงพยัญชนะอื่น ได้เป็นคำใหม่ขึ้นใช้ในภาษา โดยที่คำใหม่นั้นมีความหมายสัมพันธ์กับความหมายของคำเดิม ในทำนองเดียวกันกับการแปลงเสียงวรรณยุกต์ และคงได้กล่าวมาแล้วในบทที่ ๓ ว่า ลักษณะของการแปลงเสียงพยัญชนะต้นตามข้อมูลปรากฏมีอยู่ ๓ ลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้

- ๕.๑ การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรกลาง กับพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูงหรืออักษรต่ำ
- ๕.๒ การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูงกับพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรต่ำ
- ๕.๓ การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ควบกล้ำกับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้นที่เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่นมาควบกล้ำ

ในการแปลงคำโดยแปลงเสียงพยัญชนะต้นทั้ง ๓ ลักษณะนี้ปรากฏว่า เสียงวรรณยุกต์อาจเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่เปลี่ยนแปลงไปด้วยก็ได้

๕.๑ การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรกลางกับพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูงหรืออักษรต่ำ

ในระบบไวยากรณ์ไทยได้แบ่งพยัญชนะออกเป็น ๓ พวก คืออักษรสูง อักษรกลาง และอักษรต่ำ ซึ่งเมื่อพิจารณาทางค่านเสียงของพยัญชนะ เหล่านี้ จะเห็นได้ว่า พยัญชนะที่เป็นอักษรกลางนั้นมีลักษณะเสียงเป็นพยัญชนะระเบิด ไม่ก้อง ไม่มีลม (plosive voiceless unaspirated) ทั้งสิ้น ส่วนพยัญชนะที่เป็นอักษรสูงและอักษรต่ำจะมีอยู่กลุ่มหนึ่งที่มีลักษณะเสียงเป็นแบบเดียวกันคือ เป็นพยัญชนะระเบิด ไม่ก้อง มีลม (plosive voiceless aspirated)^๑ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๕ แสดงหน่วยเสียงพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรกลาง อักษรสูงและอักษรต่ำ

อักษรไทยปัจจุบัน อักษรกลาง	หน่วยเสียงพยัญชนะ ระเบิดไม่ก้องไม่มีลม	หน่วยเสียงพยัญชนะ ระเบิด ไม่ก้อง มีลม	อักษรไทยปัจจุบัน	
			อักษรสูง	อักษรต่ำ
ก	/ k /	/ kh /	ข	ค
จ	/ c /	/ ch /	ฉ	ช
ต	/ t /	/ th /	ถ	ท
ป	/ p /	/ ph /	ผ	พ

^๑ ในภาษาไทยสยามปัจจุบัน มีหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ไม่ก้อง มีลมอยู่ ๔ หน่วยเสียง (ดูตารางที่ ๒๕) หน่วยเสียงเหล่านี้ไม่มีที่ใช้ เป็นพยัญชนะสะกดเลย

จากตารางข้างต้น จะเห็นว่าหน่วยเสียงพยัญชนะระเบิด ไม่ว่าง มีลม อาจแทนด้วยตัวอักษรถึง ๒ ชุด คืออักษรสูงและอักษรต่ำ แต่คงได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ ๒ ว่า หน่วยเสียงพยัญชนะ /kh/, /ch/, /th/, /ph/ เฉพาะที่แทนด้วยอักษรต่ำ ค, ช, ท, พ ตามลำดับนั้น นักภาษาศาสตร์ เปรียบเทียบ เชื่อกันว่า ได้เปลี่ยนแปลงมาจาก หน่วยเสียงพยัญชนะต้น /*g/, /*j /, /*d / และ /*b / ซึ่งเป็นพยัญชนะเสียงก้อง ในภาษาไทยดั้งเดิม และยังมีอิทธิพลต่อเสียงวรรณยุกต์ในพยางค์สืบมาถึงปัจจุบัน ดังนั้น เมื่อศึกษา เรื่องการแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรกลาง กับพยัญชนะต้นที่เป็น อักษรสูงหรืออักษรต่ำ ผู้เขียนจึงแยกข้อมูลออกเป็น ๒ ประเภทคือ

ก. พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูง ข้อมูลคำคู่ประเภทนี้ประกอบด้วยคำที่มี พยัญชนะต้นเป็นอักษรกลาง คือ ก, จ, ป^๒ กับคำที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูงคือ ช, ฉ, ฌ^๓ จะพบว่า เสียงวรรณยุกต์ของคำทั้ง ๒ ในคู่ เป็นเสียงวรรณยุกต์ในชุดที่ ๑ คือ A₁, B₁, C₁, D₁ ซึ่งเป็นเสียงวรรณยุกต์ของพยางค์ที่นักภาษาศาสตร์

^๑ หน้าที่ ๔๓ บทที่ ๒

^{๒-๓} ยังไม่พบคำข้อมูลประเภทนี้ที่พยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะ ต กับ ถ

^๔ น่าสังเกตว่าการแปลงคำโดยแปลง เสียงพยัญชนะต้น ได้ปรากฏข้อมูล ที่เป็นพยางค์คำตายด้วย ซึ่งต่างกับการแปลงคำโดยแปลง เสียงวรรณยุกต์ ที่กล่าว มาแล้วในบทก่อน (หน้า ๑๒๑)

เปรียบเทียบกล่าวว่า มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงไม่ก้องมาแต่ดั้งเดิม เช่น

กม	C ₁	-	ชม	B ₁	
ป็น	B ₁	-	ณ	A ₁	เป็นต้น

ข. พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรต่ำ ข้อมูลคำคู่ประเภทนี้ประกอบด้วยคำที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรกลาง คือ ก, จ, ต, ป กับคำที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ คือ ค, ช, ฑ, พ เสียงวรรณยุกต์ของคำที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ จะเป็นเสียงวรรณยุกต์ในชุดที่ ๒ คือ A₂, B₂, C₂, D₂ ซึ่งเป็นเสียงวรรณยุกต์ของพยางค์ที่นักภาษาศาสตร์เปรียบเทียบกล่าวว่า เคยมีพยัญชนะต้นเป็นเสียงก้องในภาษาไทยดั้งเดิมดังกล่าวแล้ว เช่น

เกี้ยว	B ₁	-	เคี้ยว	A ₂	
จุ่ม	B ₁	-	จุ่ม	B ₂	เป็นต้น

ต่อไปนี้เป็นตารางคำคู่ในข้อ ก) ซึ่งแสดงลักษณะการแปลงคำโดยการแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรกลางกับพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูง

ศูนย์วิทยพัชกร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษา ไทดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
1	ก้ม	km [kom ³]	C ₁	(ก.) โค้งตัวลง, ให้ศีรษะต่ำลงข้างหน้า	kom ³	kom ⁵ (ช.)	kom ³ (จ.)	kom ¹ (ส.)		ก้มลงทစ်ของที่พื้น (ก.ท.)
	ข้ม	khum [khum ²]	B ₁	(ก.) กด, ท้ม, ทำให้ต่ำลง	khum ²	khum ² (ช.)	khum ⁵ (จ.)	khum ⁶ (ส.)		ข้ม เขาโคให้กินหญ้า = กด เขาวัวให้ ก้มลงกินหญ้า (ก.ท.)
2	เจือย	ciay [c'ï ai ³]	C ₁	(ว.) สะควก, เรือย	c'ï ai ³	-	-	-		ชุด เรือยเจือย = ชุด เรือยไปโดย ไม่หยุดคิด (ก.ท.)
	เจือย	ch'ïay [ch'ï ai ²]	B ₁	(ว.) เรือย ๆ, ไม่รีบร้อน	ch'ïai ²	-	ch'ïai ⁵	ch'ïai ² (ส.)		ท่าทางเจือย ๆ (ก.ท.)
3	ป่วน	puan [puan ²]	B ₁	(ก.) มวน, อลวน, วนเวียน, หันหววน	puan ²	puan ² (ช.)	puan ² (จ.)	puan ³ (น.)		ห้องทะเลป่วน (ก.ท.), ป่วนห้อง = มวนห้อง (น.)
	หวน	phuan [phuan ⁵]	A ₁	(ก.) หวน, กลับ	phuan ⁵	phuan ⁶ (ช.)	-	phuan ¹ (น.)		ความหันกลับทางระบบเศรษฐกิจ, คำหวน (ก.ท.) ลมหวน (น.)
4	ปั่น	pan [pan ²]	B ₁	(ก.) ทำให้หมุน	pan ²	pan ² (ช.)	pan ⁵ (จ.)	-		เครื่องปั่นฝ้าย (ก.ท.)
	ผัน	phan [phan ⁵]	A ₁	(ก.) หมุน	phan ⁵	-	phan ⁶ (จ.)	phan ¹ (น.)		ลมพัดลูกกลมผันกลิ้งหันคะคว้าง (ฉ.พระลอ น.67)
5	ปัว	pua [pua ²]	B ₁	(น.) ผู้ชาย (ใบ)	-	-	-	-	ปัว (พจน.)	[พจน.] (พจน.)
	ผัว	phua [phua ⁵]	A ₁	(น.) ชายที่มีเมียเป็นคู่ครอง	phua ⁵	phua ⁶ (ช.)	phua ⁶ (จ.)	phua ¹ (น.)		สองคนผัวเมีย (ก.ท.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ที่ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่มี เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
6	ปิ้ง	piŋ [piŋ ³]	C ₁	(ก.) เอาของวางบน เพลวไฟ เพื่อให้สุกหรือ กรอบ	piŋ ³	piŋ ⁵ (ข.)	piŋ ³ (ข.)	piŋ ⁴ (น.)		ปิ้งปลา (ก.ท.)
	ผิง	phiŋ [phiŋ ⁵]	A ₁	(ก.) ทำให้ร้อนหรืออุ่น, อัง	phiŋ ⁵	hiŋ ⁶ (ข.)	phiŋ ⁶ (ข.)	phiŋ ¹ (น.)		ผิงขนมหม้อแกง (ก.ท.)
7	ปิ่น	pīn [pīn ³]	C ₁	(น.) แผ่นหนา เช่น ไม้ที่คอกแขกออกมาตาม	pīn ³	pīn ⁵ (น.)	-	pīn ¹ (ส.)		เสื่อ 2 ปิ่น (ก.ท.); ไม้ 2 ปิ่น (น.)
	ผืน	phīn [phīn ⁵]	A ₁	แบนและ เป็นลักษณะนาม ใช้เรียก เสื่อ (น.) ลักษณะการใช้เรียกของแบนข้างในผ้า คือ	phīn ⁵	phīn ¹ (น.)	phīn ⁶ (ข.)	phīn ⁶ (ข.)		ผ้า 2 ผืน (ก.ท.); เสื่อ 1 ผืน (น.)
8	ปูย	pui [pui ¹]	A ₁	(น.) ของที่เป็นใยฟู เช่น สาลี่ลักษณะอ่อนนุ่ม	pui ¹	pui ¹ (ข.)	pui ¹ (จ.)	pui ³ (น.)		ปูยนุ่ม, ปูยผ้า (ก.ท.)
	ผุย	phui [phui ⁵]	A ₁	(น.) หงละเหียด (ภาษาเชียงใหม่แปลว่า โพรย)	phui ⁵	phui ⁶ (ข.)	phui ⁶ (จ.)	phui ¹ (น.)		เหล็กเป็นผุยผง* (ก.ท.)
9	แป	pee [pee ¹]	A ₁	(จ.) แบน	pee ¹	pee ⁶ (ข.)	pee ¹ (จ.)	-		เงินแป = เงินแบน (พจน.)
	แพ	phée [phée ²]	B ₁	(ก.) ขีคแบนออกไป, แบนแบนออกไป	phée ²	phée ² (ข.)	phée ⁵ (จ.)	phée ⁶ (น.)		วางแพ, แพ้อาณาเขต (ก.ท.)
10	แป้น	peēn [peēn ³]	C ₁	(น.) ไม้กระดาน	peēn ³	peēn ⁵ (ข.)	peēn ³ (จ.)	peēn ⁴ (น.)		ขั้วแป้น = สะพานไม้กระดาน (พจน.)
	แผ่น	phēen [phēen ²]	B ₁	(น.) ลักษณะของสิ่งที่ยาว ๆ แบน ๆ เช่น กระดาน, กระดาษ	phēen ²	phēen ² (ข.)	phēen ⁵ (จ.)	phēen ¹ (น.)		แผ่นดิน, แผ่นผ้า (พจน.)

จากตารางคำซึ่งแสดงลักษณะการแปลงคำโดยแปลงเสียงพยัญชนะต้น
 ระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรกลางกับพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูงข้างต้นนี้ จะเห็น
 ได้ว่า รูปวรรณยุกต์ในคำแต่ละคู่คิดแตกต่างกันไปด้วย แต่ในบรรดาคำซึ่งใช้ เป็นข้อมูล
 แสดงการแปลงคำโดยแปลงเสียงพยัญชนะต้นระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรกลาง
 กับพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูงข้างกลางนี้ ปรากฏว่ายังมีข้อมูลอีกหลายคู่ที่มีลักษณะ
 แตกต่างกับข้อมูลที่กล่าวมาแล้วคือ คำในแต่ละคู่จะมีรูปวรรณยุกต์ (หรือ ไม่มี
 รูปวรรณยุกต์ก็ได้) เป็นอย่างเดียวกัน ผู้เขียนจึงได้แยกแสดงไว้ในอีกตารางหนึ่ง
 เพื่อให้เห็นชัดเจนดังต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำใหม่ เฉพาะใน ทฤษฎีการ	ตัวอย่างการใช้คำ
1	กอด	kwa:d [kwat ²]	D ₁ L	(ก.) โอบไว้ในวงแขน	kwat ²	kwat ² (นา)	kwat ² (จ)	kwat ⁴ (น)		แม่ <u>กอดลูก</u> (ก.ท.)
	ขอด	khwa:d [khwat ²]	D ₁ L	(ก.) ขมวด เป็นปม; เก็บเอาไปกมดัว	khwat ²	khwat ² (นา)	khwat ² (จ)	khwat ² (น)		แพวหาง <u>ขอด</u> , ขอดเศษสตางค์ ไว้ขาย <u>คำ</u> (ก.ท.)
2	กัก	ka:d [kat ²]	D ₁ S	(ก.) กะ, กำหนด, ประมาณ	-	-	-	-	-	"ชั้น <u>กัก</u> คำพระราชา <u>กุมาร</u> " [ม. คำหลวง, กุมาร] (พจน.)
	ขัก	kha:d [khat ²]	D ₁ S	(ก.) คาค	-	khat ⁵ (นา)	-	khat ⁶ (ส)		"มี <u>ขัก</u> คำ <u>ขัก</u> คำ เป็นราชา <u>น้อย</u> มาก" [ม. ร่ายยาว มหาราช] (พจน.)
3	กัก	ka:d [kat ²]	D ₁ S	(ก.) สกัก, กั้น	-	-	kat ^{3v} (ค)	kat ⁵ (จ)		<u>กัก</u> หน้า ขวาง <u>หน้า</u> , สกัก <u>กั้น</u> (จ)
	ขัก	kha:d [khat ²]	D ₁ S	(ก.) ไม่สะดวก, ติดขัด	khat ²	khat ⁶ (ช.)	khat ^{4v} (ค)	khat ¹ (จ)		<u>ขัก</u> เบา ปัสสาวะไม่สะดวก (จ)
4	กั้น	kan [kan ³]	C ₁	(ก.) บังหรือปิดด้านหน้าหรือด้านข้าง	kan ³ (B ₂)	kan ⁵ (ช.)	kan ³ (จ)	kan ⁴ (น)		<u>กั้น</u> รั้ว, <u>กั้น</u> ม่าน (จ)
	ขั้น	khan [khan ³]	C ₁	(ก.) กั้นไว้	khan ³	khan ⁵ (ช.)	khan ² (จ)	khan ² (น)		<u>ขั้น</u> หนังสือ คั้นหนังสือ, ขั้นขิ้น = ขิ้นแทรกกลาง (จ)
	กาม	kaa:b [kaap ²]	D ₁ L	(น.) เปลือกหุ้มขั้นนอกผลและดอกของต้นไม้บางชนิด	kaap ²	kaap ² (ช.)	kaap ² (จ)	kaap ⁴ (น)		<u>กาม</u> ปี, <u>กาม</u> น้ำบัว = กามหัวผี, กามมะพร้าว (ช)
	ขาม	khaa:b [khaap ²]	D ₁ L	(ก.) แอม, ซ่อน	-	khaap ² (ช.)	-	-		ไปขาย <u>ขาม</u> บนเรือน <u>ไม้</u> แอม <u>ขาม</u> บนเรือน (ช)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษา ไทดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
6	กั้น	kin [kin ²]	B ₁	(ว.) อากาศพุ่งออกมาของควีน (ใช้สำหรับ ขนาดเล็ก ถ้าขนาดใหญ่ ว่า กุ่ม ๆ)	-	-	-	-	กั้น (พจน.อี.)	[พจน.อี.] (พจน.อี.)
	ขึ้น	khin [khin]	B ₁	(น.) กลิ่น	-	-	-	-	ขึ้น (พจน.อี.)	ทิหขึ้น กลิ่นทิพย์, กลิ่นหอม (พจน.อี.)
7	กิด	kiit [kiit ²]	D ₁ L	(ก.) กั้น, ขวาง, เกะกะ	kiit ²	kiit ² (ข)	kiit ² (จ)	kiit ⁴ (น)		กิดขวางทางเดิน (ก.ท.)
	ขีด	khiit [khiit ²]	D ₁ L	(น.) กำหนด, รอยขีด, เขตขึ้น	khiit ²	khiit ² (ข)	khiit ² (จ)	khiit ² (น)		ขีดขีดอันตราย (ก.ท.)
8	แก่น	keen [ken ²]	B ₁	(ก.) เข้ม, หนัก, แรง, รุ่ง	-	-	-	-	แก่น (พจน.)	"คาแก่ก็มุ่นมุ่น เข้มม่นต่อ ภายแก่น ตะเกียบเดิน" [ม. ร่ายยาว อนุสาร] (พจน.)
	เข็น	kheen [khen ²]	B ₁	(ก.) ทุนพี, รีดออกไป	-	-	khen ⁵ (ข)	-		เข็นมิด (พจน.)
9	แก่น	keen [ken ²]	B ₁	(ว.) แข็ง, กระด้าง	-	-	ken ⁵ (จ)	keen ³ (น)		[พจน.] (พจน.)
	เข็น	kheen [khen ²]	B ₁	(ว.) แข็ง	-	-	-	-	เข็น (พจน.)	[พจน.] (พจน.)
10	โกก	kook [kook ²]	D ₁ L	(ว.) เสียงดังอย่าง เคาะไม้ค้ำกะลา	-	-	-	-	โกก (พจน.)	[พจน.] (พจน.)
	โขก	khook [khook ²]	D ₁ L	(ก.) เคาะลง, เขกลง	khook ²	-	khook ² (จ)	khook ² (น)		เอาหัวโขกหันแสดงความเคารพ (ก.ท.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ที่ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
11	จก	ck [ɕok ²]	D ₁ S	(ก.) จก, ล้วง, ครัก, ชุด, หุ้ย, สับ		ɕok ⁶ (ช)	cok ⁶ (น)	-		จกกระเป่า, เขามีจกกลงไป (เช่นในรู) (น)
	ลก	chk [ɕhok ²]	D ₁ S	(ก.) ลวยเอา, แอ้ง เอา; สับ, โขก	ɕhok ²	ɕhok ⁶ (ช)	sok ⁶ (น)	ɕhok ⁶ (ส)		นักรังราวลกสร้อยคอ (น)
12	ชี	cii [ɕii ²]	B ₁	(ก.) เผา, ทอด	ɕii ²	ɕii ² (ช)	ɕii ¹ (ค)	-		แม่ชี (ขนมหชนิดหนึ่ง) (ก.ท.)
	ชี	chii [ɕhii ²]	B ₁	(ว.) เสียงของที่ทอดน้ำมันแล้ว เกิด เสียง เช่นนั้น	ɕhii ²	-	ɕhii (ค)	-		ทอดปลาตั้งชี (ก.ท.)
13	เจาะ	cv [ɕv ²]	D ₁ S	(ก.) ทำให้เป็นรู, ทำให้ทะลุ	ɕv ²	ɕv ⁶ (ช)	ɕv ^{3v} (ค)	ɕv ⁷ (ส)		เจาะรูที่ข้างฝา (ก.ท.)
	เจาะ	chw [ɕhw ²]	D ₁ S	(ก.) เอาปลายมีดสับลง เฉพาะที่ต้องการ	ɕhw ²	ɕhw ⁶ (ช)	ɕhw ^{3v} (ค)	ɕhw ⁶ (ส)		เจาะมะม่วงคิม (ก.ท.)
14	เจ็ด	coət [ɕoət ²]	D ₁ L	(ว.) เข็ดขู	-	-	-	-	เจ็ด (พจน.)	[พจน.] (พจน.)
	เจ็ด	chəət [ɕhəət ²]	D L	(ว.) เข็ด, งาม เต็ม, ส่งอำเภ	-	-	-	-	เจ็ด (พจน.)	งามเจ็ดฉาย* (ก.ท.)
15	เจียด	ciat [ɕiat ²]	D ₁ L	(ก.) แบ่งปัน เอาแต่น้อย	ɕiat ²	-	ɕiat ¹ (ค)	ɕiat ⁴ (น)		ขอเจียดยาไปกิน (ก.ท.)
	เจียด	chiat [ɕhiat ²]	D ₁ L	(ก.) จวนถึง, จวนชิต	ɕhiat ²	-	ɕhiat ¹ (ค)	ɕhiat ² (น)		เดินเจียดไปใกล้ (ก.ท.)
16	แจก	ceek [ɕeek ²]	D ₁ L	(ก.) แบ่งออก, แยกออก	ɕeek ²	ɕeek ³ (นา)	ɕeek ² (น)	ɕeek ⁴ (น)		ต้องแจกเป็นเรื่อง ๆ ซึ่งจะเข้าใจ (ก.ท.)
	แจก	cheek [ɕheek ²]	D ₁ L	(ว.) รื้อ, จัก, แยก	ɕheek ²	ɕheek ³ (นา)	ɕheek ² (น)	ɕheek ² (น)		ลั่นสองแจก (ก.ท.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำพ้อง เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
17	คว้ง	tuay [tuay ²]	B ₁	(น.) เชือก, บ่วงที่ใช้ผูกไทวค เป็นห่วงห้อยลง มาสำหรับเหนี่ยวเวลาคลอคนคร	-	tuay ² (ซ)	-	-		[พจน.อ.] (พจน.อ.)
	ถ่วง	thuay [thuay ²]	B ₂	(ก.) ทำให้หนัก	thuay ²	thuay (ล)	thuay ⁵ (จ)	thuay ¹ (น)		เอาหิน <u>ถ่วง</u> น้ำ (จ)
18	คอบ	tɔɔp [tɔɔp ²]	D ₁ L	(ว.) ขอบเข้าไป	tɔɔp ²	-	tɔɔp ² (จ)	tɔɔp ⁴ (น)		<u>แก้มคอบ</u> (พจน.อ.)
	ถอบ	thɔɔp [thɔɔp ²]	D ₁ L	(ก.) ทับ, ทุบ, ทิ้งใส่	-	-	-	-	ถอบ (พจน.อ.)	"ว่าจักเอาไถงน้ำยอ <u>ถอบ</u> พระองค์ [ศิลา] (พจน.อ.)
19	คิ้ว	tua [tua ³]	C ₁	(ว.) ขัน, ไม่มีน้ำ	-	-	-	-	คิ้ว (พจน.อ.)	[พจน.อ.] (พจน.อ.)
	ถิ้ว	thua [thua ³]	C ₁	(ว.) ขุ่นมัว	-	-	thua ¹ (ค)	-		คา <u>ถิ้ว</u> = คาถัว (พจน.อ.)
20	ค่าง	taay [taay ²]	B ₁	(ว.) เป็นคำแต่งชื่อให้รู้ว่ามียหลายอย่างแปลก กัน	taay ²	taay ³ (นำ)	taay ⁵ (จ)	taay ³ (น)		หนังสือ <u>ค่าง</u> ๆ = หนังสือหลาย ประเภท (ก.ท.)
	ถ่าง	thaay [thaay ²]	B ₁	(ก.) แยกออก	thaay ²	thaay ³ (นำ)	thaay ⁵ (จ)	thaay ¹ (น)		เดิน <u>ชาถ่าง</u> = เดินชาทางแยก ออก (ก.ท.)
21	ติด	tiɔd [tit ²]	D ₁ S	(ก.) แนบอยู่, ใกล้ชิด	tit ²	tit ⁶ (ซ)	tit ⁶ (จ)	tit ⁷ (ล)		อยู่ <u>ติด</u> กัน (พจน.อ.); ติดกระดาน (จ)
	ถิด	thiɔd [thit ²]	D ₁ S	(ว.) ถัดไป, ชิด, ติดต่อ	-	-	thit ⁶ (จ)	-		โรง <u>หักถิด</u> ที่ว่าการอำเภ (พจน.อ.), เชื้อ <u>ถิด</u> ไป (จ)
22	หี	tii [tii ²]	B ₁	(ว.) ใกล้กัน ใกล้เคียง คำว่า หี คือดาหีเล็ก	tii ²	-	-	-		ดา <u>หี</u> (ก.ท.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษา ไทดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่มี เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
	ชี	chii [thii ²]	B ₁	(ว.)ไม่ห่าง, คิด ๆ กัน	chii ²	-	chii ⁵ (จ)	chii ¹ (น)		คะกรำใบนี้ชีตา ^๕ ดีจริง (ก.ท.)
23	เตอ	teo [teo ²]	B ₁	(ว.)เขิน, สูงเกินควร	teo ²	-	-	-		นุ่งผ้าสั้น <u>เตอ</u> (ก.ท.)
	เทอ	thoo [thoo ²]	B ₁	(ว.)เตอ, ค้างอยู่, ใช้กับอาการขินหรือแขนง	thoo ²	-	thoo ⁵	-		เง้งแขนง <u>เทอ</u> (ก.ท.)
24	แตก	teek [teek ²]	D ₁ L	(ก.)แยก	teek ²	teek ² (ล)	teek ² (จ)	teek ⁴ (น)		หกล้มหัว <u>แตก</u> (ก.ท.), <u>ด้วยขามแตก</u> (น)
	แตก	theek [theek ²]	D ₁ L	(ก.)ต่างออก, ว่างออก	theek ²	-	-	-		ปลา <u>แตก</u> เหงือก(ก.ท.), <u>แยกขา</u> (น)
25	โตก	took [took ²]	D ₁ L	(น.)ภาษามะนิ เขิงสูงทำด้วยไม้หรือโลหะใช้ เป็นสำรับ	-	took ³ (นา)	took ² (จ)	-		[พจน.อี.] (พจน.อี.)
	โตก	thook [thook ²]	D ₁ L	(ว.)ยาว, สูง	-	-	thook ² (ข)	-		สูง <u>โตก</u> = สูงไม่่ง, <u>ขาโตกแตก</u> ชื่อการละเล่น เดินบนไม้สูง (ข)
26	ปก	pok [pok ²]	D ₁ S	(ก.)คลุม	pok ²	pok ⁵ (นา)	pok ⁶ (จ)	-		เอาผ้า <u>ปก</u> ไว้ (นา)
	หมก	phok [phok ²]	D ₁ S	(ก.)แอบ, ซ่อน	-	phok ⁵ (นา)	-	-		บ่ดีไป <u>หมก</u> ต่อเขา = อย่าไปแอบ <u>ดู</u> เขา (นา)
27	บั้ง	poŋ [poŋ ³]	C ₁	(น.)ชื่อรวมของสิ่งที่มีลักษณะโป่งพองได้	-	poŋ ⁴ (ล) (B2)	-	poŋ ² (ส)		แขน <u>บั้ง</u> = แขนโป่ง (พจน.อี.)
	หัง	phoŋ [phoŋ ³]	C ₁	(น.)ส่วนในที่โป่งออกมา(ภาษาลำซวนแปลว่า ทำให้โป่งใช้กับแก้ม)	-	phoŋ ⁴ (ล)	phoŋ ² (จ)	phoŋ ² (ส)		<u>หัง</u> แก้ม = กระหังแก้ม (พจน.อี.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วราพจน์ ในภาษา ไทดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
28	ปอก	pɔɔk [pɔɔk ²]	D ₁ L	(ก.) เอาเปลือกนอกหรือสิ่งที่หุ้มออก	pɔɔk ²	'pɔɔk ² (ข.)	pɔɔk ² (จ.)	pɔɔk ⁴ (น.)		<u>ปอก</u> เปลือกผลไม้ (ก.ท.)
	หอก	phɔɔk [phɔɔk ²]	D ₁ L	(น.) ปลอก	-	-	-	-	หอก (พจน.)	[พจน.] (พจน.)
29	ปอด	pɔɔɔd [pɔɔt ²]	D ₁ L	(น.) อวัยวะภายในของร่างกายอยู่สองข้าง หน้าอกสำหรับหายใจ	pɔɔt ²	pɔɔt ³ (นา)	pɔɔt ² (จ.)	pɔɔt ⁴ (น.)		โรค <u>ปอด</u> บวม (ก.ท.)
	หอด	phɔɔɔd [phɔɔt ²]	D ₁ L	(ก.) หายใจ, อุดลม (จากปอด)	-	-	-	-	หอด (พจน.)	[พจน.] (พจน.)
30	ปิด	paɔd [pat ²]	D ₁ S	(ก.) กวาด, ทำให้หมดไป	pat ²	pat ¹ (ส.)	pat ⁶ (จ.)	pat ³ (น.)		<u>ปิด</u> เือน, <u>ปิด</u> ใต้ (จ.)
	หิด	phaɔd [phat ²]	D ₁ S	(ก.) ฎให้เกลี้ยง, ฎให้ใส, ชัด	phat ²	-	phat (จ.)	-		<u>หิด</u> หน้า, <u>หิด</u> มือ (จ.)
31	ปึง	pɿŋ [pɿŋ ²]	B ₁	(ว.) ทำท่าไว้หส ไม่อยากพูดจาด้วย	pɿŋ ²	-	pɿŋ ¹	-		ท่าวาง <u>ปึง</u> ไม่พูดกับใคร (ก.ท.)
	หึง	phɿŋ [phɿŋ ²]	B ₁	(ว.) วางโค	phɿŋ ²	-	-	-		ท่าทำ <u>หึง</u> (ก.ท.)
32	พูด	puɔd [put ²]	D ₁ S	(ว.) อากาศที่น้ำหรือของเหลวเดือดน้อย ๆ	put ²	put ⁶ (ข.)	put ⁶ (จ.)	put ⁵ (ส.)		น้ำเดือด <u>พูด</u> ๆ (ก.ท.)
	หุด	phuɔd [phut ²]	D ₁ S	(น.) โหล้น, สูงเด่นขึ้น	phut ²	-	phut ⁶ (จ.)	phut ¹ (ส.)		น้ำลดตอ <u>หุด</u> (ก.ท.)
33	ป๋อ	poo [poo ³]	C ₁	(ว.) ใหญ่, โดหองเกินไป	-	-	poo ³ (ข.)	-		กล่อง <u>เข้าป๋อ</u> = กล่องข้าวใหญ่ (พจน.ธ.)
	หื้อ	phoo [phoo ³]	C ₁	(ว.) ป่อง, โด หมายถึงหุง	-	-	phoo ² (ข.)	-		<u>หื้อ</u> = หุงป่อง (พจน.ธ.)

ต่อไปนี้เป็นตารางคำคู่ในข้อ ข. ซึ่งแสดงลักษณะการแปลงคำโดยการแปลงเสียงระหว่าง
พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรกลาง กับพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรต่ำ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย เดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
1.	กุด	ku ɾ d [kut ²]	D ₁ S	(ว.) ดับ, เหยียบไป	kut ²	kut ⁶ (ข)	kut ⁶ (จ)	kut ³ (น)		กิดัก (ก.ท)
	กูด	gu ɾ d [khut ⁴]	D ₂ S	(ก.) คืออาการของสิ่งที่อยู่ใต้ดินไม่ขึ้นกับดิน มาได้	khut ⁴	-	-	khut ⁷ (น)		ขนุกูด (ก.ท)
2.	เกี้ยว	kiaw [kiauw ²]	B ₁	(ก.) ผัด	kiauw ²	kiaew ² (ช)	kiauw ⁵ (ข)	kiauw ³ (น)		เกี้ยวข้าว (ก.ท)
	เกี้ยว	giaw [khiauw ¹]	A ₂	(น.) เครื่องเกี้ยวข้าวและหญารูปโค้ง	khiauw ¹	khiauw ¹ (ข)	khiauw ⁴ (ข)	khiauw ⁵ (น)		ข้าวนาข้าวเสียวเกี้ยวข้าว (ก.ท)
3.	กะ	ke [kɛɾ ²]	D ₁ S	(ก.) สลัก, และออก	kɛɾ ²	kɛɾ ⁶ (ข)	kɛɾ ^{3ข} (ค)	kɛɾ ³ (น)		อย่ากะสะเกิดแผล (ก.ท)
	กะ	ge [kheɾ ⁴]	D ₂ S	(ก.) กะออก	kheɾ ⁴	-	kheɾ ^{4ข} (ค)	kheɾ ⁷ (น)		กะชะกะเอาซี่งออก (ก.ท)
4.	คี	ɕii [ɕii ³]	C ₁	(ก.) เอานิ้วชี้หรือสิ่งของกดหรือแทง, เอามือ เหยียบให้สะดุ้ง	ɕii ³	ɕii ⁵ (ข)	ɕii ^{4ก} (ค)	ɕii ⁴ (น)		เอานิ้วชี้ขึ้นเอา (ก.ท)
	ชี	ʒii [ɕhii ⁴]	C ₂	(น.) นิ้วที่สองนับแต่หัวแม่มือ (ก.) เหยียดนิ้วนั้นตรงไปชี้ใดที่เฝงเพื่อให้เห็น สิ่งที่ต้องการ	ɕhii ⁴	ɕii ⁴ (ข)	ɕhii ^{4ก} (จ)	ɕhii ⁷ (น)		(ก.) ชีให้อู (ก.ท)
5.	คีต	ɕiiɾ d [ɕiit ²]	D ₁ L	(ว.) รสของน้ำบริสุทธิ์, ไม่เข้ม, ไม่ฝืด	ɕiit ²	-	ɕiit ² (ข)	ɕiit ⁴ (น)		กินน้ำห่มคีตสด (ก.ท)
	ยต	ʒiiɾ d [ɕhiiit ³]	D ₂ L	(ว.) คีต, ไม่ฝืด	ɕhiiit ³	-	-	ɕhiiit ⁶ (น)		อาหารยตหมดแล้ว (ก.ท)
6.	คุ่ม	ɕum [ɕum ²]	B ₁	(ก.) เอาของทิ้งลงไปในของเหลว	ɕum ²	ɕum ³ (น)	ɕum ¹ (ค)	ɕum ⁷ (ส)		คุ่มผองลงในขันน้ำ (ก.ท)
	คุ่ม	ʒum [ɕhum ³]	B ₂	(ก.) เหยก, ชัน	ɕhum ³	ɕum ⁴ (น)	ɕhum ^{4ก} (ค)	ɕhum ⁴ (ส)		ผ้าขึงคุ่มอยู่ (ก.ท)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำพ้อง เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
7.	เจด	จจจ d [จจจ t ²]	D ₁ L	(ว.) เจดอยู่	-	-	-	-	เจด (พจน.)	[พจน.] (พจน.)
	เจด	จจจ d [จจจ t ³]	D ₂ L	(ก.) ยกขึ้น	จจจ t ³	-	จจจ t ⁴	จจจ t ⁶		ยกหนึ่งตะลุง, ยกสิงโต (ก.ท.)
8.	แจ่ม	จจจ m [จจจ m ²]	B ₁	(ว.) ใส, กระฉ่าง, ไร้วัวหมอง	จจจ m ²	-	จจจ m ¹ (ค.)	จจจ m ⁷ (ส.)	แจ่ม (พจน.)	ลวยแจ่ม, หน้าแจ่ม (ก.ท.)
	แจ่ม	จจจ m [จจจ m ³]	B ₂	(ว.) ชื่น, อิ่มแ้มแจ่มใส	จจจ m ³	-	จจจ m ⁴ (ค.)	จจจ m ⁴ (ส.)		หน้าตาแจ่มชื่น* (ก.ท.)
9.	ตวน	ตวน n [ตวน n ¹]	A ₁	(น.) หัวง, ขุด, ท่อน, ระบะ	ตวน n ¹	ตวน n ⁶ (ข.)	ตวน n ¹ (ข.)	ตวน n ³ (ส.)	ตวน (พจน.)	เขียนเรื่องเป็นตวน ๆ (ก.ท.)
	ทวน	ดวน n [ทวน n ¹]	A ₂	(ก.) ตัด, งั่น, ทำให้เป็นส่วนน้อย	ทวน n ¹	ทวน n ¹ (ข.)	ทวน n ⁴ (ข.)	ทวน n ⁴ (ส.)		ทวนกิ่งไม้; ตัดทวน* เรื่อง (ก.ท.)
10.	ต้อย	ตวย y [ตวย i ³]	C ₁	(ว.) ตาม, ตามหลัง	ตวย i ³	-	ตวย i ³ (จ.)	ตวย i ⁴ (น.)	ต้อย (พจน.)	เดินตามต้อย ๆ (ก.ท.)
	ทอย	ดวย y [ทวย i ¹]	A ₂	(ว.) ถัด ๆ กันไป, ตัด ๆ กันไป	ทวย i ¹	ทวย i ¹ (ข.)	-	ทวย i ⁵ (น.)		ทอย ๆ ทอยห่างไปเรื่อย ๆ (ก.ท.)
11.	ต้อ	ตยิ i [ตยิ i ³]	C ₁	(ว.) ไซ, ไม้โปรง, ต้มคุดอะไรไม่ออก	ตยิ i ³	ตยิ i ⁵ (ก.)	ตยิ i ³ (จ.)	ตยิ i ⁴ (น.)	ต้อ (พจน.)	รู้สึกต้อไปหมดคุดอะไรไม่ (ก.ท.)
	ต้อ	ดยิ i [ทยิ i ³]	B ₂	(ว.) ไม่คม; ไม่เสียบแหลม	ทยิ i ³	-	ทยิ i ¹ (จ.)	ทยิ i ⁶ (น.)		เด็กคมกึ่งท้อคือไม่ฉลาด (ก.ท.)
12.	ตุ้ม	ตุม m [ตุม m ³]	C ₁	(ว.) ป้อม ๆ, กลม ๆ	ตุม m ³	-	ตุม m ³ (จ.)	ตุม m ⁴ (น.)	ตุ้ม (พจน.)	ลูกตุ้มนาฬิกา (ก.ท.)
	ตุ้ม	ดุม m [ทุม m ⁴]	C ₂	(ว.) ท้วม	ทุม m ⁴	-	-	ทุม m ⁷ (น.)		[พจน.] (พจน.)
13.	ปะ	ปะ a [ปะ a ²]	D ₁ S	(ก.) พบ, เห็น	ปะ a ²	ปะ a ⁶ (ข.)	-	-	ปะ (พจน.)	"เหลียวหาใครปะ" (ล.ฉกรรฯ คริต)
	พะ	บะ a [ปะ a ⁴]	D ₂ S	(ก.) พบ, ปะ	ปะ a ⁴	ปะ a ⁴ (ข.)	-	ปะ a ⁶ (ส.)		"แข่งต่อแข่งง่าจ่าง ช่างปะช่างชงกัน" (ล.พระคอ) ฐิ

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษา ไทดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
14.	ปัด	paʔ d [pat ²]	D ₁ S	(ก.) ปัดไป, โบกไป	pat ²	pat ⁶ (ข.)	pat ⁶ (จ.)	pat ³ (น.)		ปัดแมลงวัน (ก.ท.)
	พัด	baʔ d [phat ⁴]	D ₂ S	(น.) เครื่องโบกหรือกระพือลม	phat ⁴	-	phat ⁴ (จ.)	phat ⁷ (น.)		เอาพัดมาพัดไฟ (ก.ท.)
				(ก.) ปัดไป, โบก	phat ⁴	pat ⁴ (ข.)	-	-		

๕.๒ การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูงกับพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรต่ำ

วิธีการแปลงคำในภาษาไทยโดยการแปลงเสียงพยัญชนะต้นนั้น นอกจากจะแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรกลางกับพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูง หรืออักษรต่ำดังในข้อ ๕.๑ ที่กล่าวมาแล้ว ยังอาจใช้วิธีแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูง กับพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรต่ำได้อีกด้วย อักษรสูงและอักษรต่ำเหล่านี้ มีลักษณะเสียงอย่างเดียวกันในแต่ละคู่ คือมีทั้งที่เป็นพยัญชนะระเปิด ไม้ก้อง มีลม และทั้งที่เป็นพยัญชนะเสียงเสียดแทรก ไม้ก้อง^๑ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๒๒ แสดงหน่วยเสียงพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูงและอักษรต่ำ

อักษรไทยปัจจุบัน		หน่วยเสียงพยัญชนะระเปิด ไม้ก้อง มีลม
อักษรสูง	อักษรต่ำ	
ข	ค	/ kh /
ฃ	ช	/ ɕh /
ฅ	ท	/ th /
ฆ	พ	/ ph /
		หน่วยเสียงพยัญชนะเสียดแทรก ไม้ก้อง
ฝ	ฟ	/ f /
ส	ซ	/ s /

^๑ ยกเว้นอักษรต่ำ "ฮ" คู่เชิงอรรถที่ ๘ หน้า ๘๓ บทที่ ๒.

ได้กล่าวมาแล้วว่าอักษรสูงและอักษรต่ำในภาษาไทยแม้ว่าจะมีลักษณะทางเสียงอย่างเดียวกันในปัจจุบันดังในตารางข้างต้นนี้ แต่นักภาษาศาสตร์เปรียบเทียบก็เชื่อกันว่า อักษรต่ำเคยมีลักษณะทางเสียง เป็นเสียงก้องในภาษาไทยดั้งเดิม^๑ จึงมีอิทธิพลทำให้พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูง และพยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ มีเสียงวรรณยุกต์อยู่คนละกลุ่ม คืออักษรสูงมีเสียงวรรณยุกต์เป็น A₁, B₁

C₁, D₁ ส่วนอักษรต่ำมีเสียงวรรณยุกต์เป็น A₂, B₂, C₂ และ D₂ เช่น

เสียง	C ₁	—	เสียง	C ₂	
ผัด	D ₁ S	—	ผัด	D ₂ S	เป็นต้น

ในไวยากรณ์ไทยสยามมีพยางค์แม่หนึ่งใช้พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูง "ห" นำอักษรต่ำบางตัว (ตามข้อมูลที่ปรากฏ คือ หง-, หน-, หม-, หย-, หล-) เช่น หงอม B₁, เหงือก B₁, หยัค D₁S, หลุม A₁ เป็นต้น จะเห็นได้ว่า เสียงวรรณยุกต์ของพยางค์ใช้ ห นำเหล่านี้เป็นเสียงวรรณยุกต์ของพยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรสูง ไม่ใช่อักษรต่ำ คือ เป็นวรรณยุกต์ในกลุ่ม ๑ เมื่อศึกษา เรื่องการแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูงกับพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรต่ำ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์พบว่า น่าจะมีการแปลงเสียงระหว่างคำที่มีพยัญชนะต้นเป็น ห นำอักษรต่ำ กับคำที่มีพยัญชนะต้นเป็นอักษรต่ำ คือ ง, น, ม, ย, ล ได้ด้วย เช่น

หงอม	B ₁	—	งอม	A ₂	
หยัค	D ₁ S	—	ยัค	D ₂ S	เป็นต้น

^๑ ดูข้อ ๕.๑ หน้า ๑๕๐ ส่วนอักษรต่ำ ฟ, ข เชื่อกันว่าเปลี่ยนแปลงจากเสียงก้อง คือ / *v / และ / *3 / ในภาษาไทยดั้งเดิม.

พยัญชนะต้นชุดที่มี ห นำ คือ หง-, หน-, หนม-, และ หล- นั้น ในภาษาไทยหลายถิ่นในปัจจุบันมีลักษณะทางเสียงเป็นเสียงก้อง คือ เป็นเสียงเดียวกับอักษรต่าง, น, ม, และ ล (/ŋ/, /n/, /m/, และ /l/ ตามลำดับ) คร. หลีกกล่าววว่า พยัญชนะต้นชุด ห นำดังกล่าว เคยเป็นพยัญชนะเสียงไม่ก้องในภาษาไทยดั้งเดิม แล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงกลายเป็นเสียงก้องในภาษาถิ่นหลายถิ่นในปัจจุบัน ดังนั้น พยางค์ที่มีพยัญชนะต้นอยู่ในชุดนี้ จึงยังคงมีเสียงวรรณยุกต์อยู่ในกลุ่ม ๑ ตามแบบพยางค์ที่มีเสียงพยัญชนะต้น เป็นเสียงพยัญชนะไม่ก้อง ส่วนคำที่เขียนด้วยพยัญชนะต้น หย- นั้น ในภาษากรุงเทพา ปัจจุบันมีเสียงซ้ำกับอักษรคำ ย คือ เป็นเสียง /j-/ ซึ่งเป็นเสียงก้อง แต่เสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็น หย- กลับเป็นเสียงวรรณยุกต์ในกลุ่ม ๑ ซึ่งเป็นวรรณยุกต์ของพยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงไม่ก้อง จากการสืบสร้างของ คร. หลีก ปรากฏว่า คำที่ใช่พยัญชนะต้น หย- ในภาษาไทยดั้งเดิม เป็นเสียงพยัญชนะ / *ɰj / ซึ่งเป็นเสียงไม่ก้อง ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า เมื่อเสียงพยัญชนะ / *ɰj / เปลี่ยนแปลงมาเป็น / j / ในภาษาปัจจุบัน และมีรูปพยัญชนะเป็น หย- จึงทำให้เสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ยังคง เป็นเสียง ๑ ดั้งเดิม

อักษรวิไทยสยามได้เก็บรักษาคำไว้เพียง ๒ - ๓ คำ ที่สะกดด้วยเครื่องหมายของสระ อ ตามด้วย / j- / อย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการออกเสียง / ɰj- / อาจมาเป็นเรื่อยมาจนถึงสมัยที่เริ่มมีระบบการเขียนในภาษาไทยสยาม และในกรณีส่วนมากการสะกดตัวใดถูกทำให้ง่ายเข้าเป็น ย- หรือ หย-^๒

^๑ Li, A Handbook of Comparative Tai, pp. 71-77 pp. 111-116.

^๒ Siamese orthography preserves in a few words the spelling with the vowel sign อ followed by j- อย which indicates that the pronunciation of ɰj- may have persisted to the time of the introduction of the Siamese writing system. In most cases the spelling is simplified to j- or hj-

Li, A Handbook of Comparative Tai, p. 181.

ต่อไปนี้เป็นตารางคำคู่ ซึ่งแสดงลักษณะการแปลงคำโดยการแปลงเสียง
 ระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูง กับพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรต่ำ โดยข้อมูลลำดับที่
 ๑ - ๒๐ แสดงคำคู่ ซึ่งผิดแตกต่างกันที่พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูง กับพยัญชนะต้นที่เป็น
 อักษรต่ำ และข้อมูลลำดับที่ ๒๑ - ๓๐ แสดงคำคู่ซึ่งผิดแตกต่างกันที่พยัญชนะต้นของ
 คำหนึ่ง มี ห นำอักษรต่ำ แต่อีกคำหนึ่งในคู่เดียวกันไม่มี ห นำ ดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำใหม่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
1.	ขว้าง	khwaang khwaang ³	C ₁	(ก.) ปา, เขว้าง	khwaang ³	khwaang ³ (ย.) (B ₂) ³	khuaang ³ (จ.) (C ₂) ³	khwaang ⁶ (น.) (B ₂) ⁶		เอาก้อนดิน <u>ขว้าง</u> ลูบ (ก.ท.)
	ขว้าง	gwaang khwaang ⁴	C ₂	(ว.) แก้วงอยู่, หนูลอยอยู่	khwaang ⁴	khwaang ⁴ (ย.)	khuaang ³ (จ.)	khwaang ⁷ (น.)		ลอย <u>ขว้าง</u> อยู่กลางอากาศ (ก.ท.)
2.	ชอบ	khwaaw b [khwaaw p ¹]	D ₁ L	(ก.) ท้ากรอบ	-	khwaaw p ² (ย.)	khwaaw p ² (จ.)	khwaaw p ² (น.)		<u>ชอบ</u> ปากกระbung (พจน. 5)
	คอบ.	gwaaw b [khwaaw p ³]	D ₂ L	(ว.) เวียนไปบรรจบถึงกัน	-	-	khwaaw p ³ (ย.)	-		" <u>เที่ยว</u> ลิ่งลิ่งรวง <u>เวียน</u> <u>คอบ</u> " [ป.] (พจน. 5.)
3.	ขัด	khaad [khat ²]	D ₁ S	(ก.) กัด, ฝาด, ชันไว้	khat ²	khat ⁶ (ย.)	khat ⁶ (จ.)	khat ¹ (น.)		<u>ขัด</u> ใจ, หายใจ <u>ขัด</u> (ก.ท.)
	กัด	gaad [khat ⁴]	D ₂ S	(ก.) ตึงหรือแกม	khat ⁴	kat ⁴ (ย.)	khat ⁴ (จ.)	khat ⁷ (น.)		<u>กัด</u> ลูก (ก.ท.)
4.	ขุด	khuaad [khut ²]	D ₁ S	(ก.) กรอบที่สับเจาะหรือแทงเอาดินหรือสิ่ง อยู่ในดินขึ้นมา	khut ²	khut ⁶ (ย.)	khut ³ (จ.)	khut ¹ (น.)		<u>ขุด</u> หลุม (ก.ท.)
	คุด	guaad [khut ⁴]	D ₂ S	(ก.) อาการที่สิ่งที่งอกอยู่ใต้ดินไม่ขึ้นมาหรือดิน ได้	khut ⁴	khut ⁴ (ย.)	khut ⁴ (จ.)	khut ⁷ (น.)		<u>คุด</u> (ก.ท.)
5.	ขุย	khui [khui ⁵]	A ₁	(น.) ผงที่เกิดจากเนื้อของสิ่งของกองอยู่เป็น กลุ่ม ๆ เหมือนขุยหนูหรือขุยรดที่ขุดลงไป ไปในดินแล้วเอาขุยดินขึ้นมาไว้ที่ปาก	khui ⁵	khui ¹ (น.)	khui ⁶ (จ.)	khui ¹ (น.)		หนูกัดเศษข้าวเป็น <u>ขุย</u> (ก.ท.)
	คืบ	gui [khui ⁴]	C ₂	(ก.) เชื้อ, ตะกั่ว	khui ⁴	kui ⁶ (น.)	khui ³ (จ.)	khui ⁷ (น.)		ลูบ <u>คืบ</u> กองขบะ (ก.ท.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษา ไทดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
6.	เข่น	khen [khen ²]	B ₁	(ก.) ทูต, รัตออกไป	-	khen ² (ข.)	khen ⁵ (ข.)	-		<u>เข่น</u> มัด (พจน.)
	เค้น	gen [khen ⁴]	C ₂	(ก.) ชบ, คั้น, เหม, กดลงไป	khen ⁴	khen ⁴ (ข.)	khen ³ (ข.)	khen ⁷ (น.)		<u>เค้น</u> คอง, <u>เค้น</u> เสียง (กท.)
7.	เขี้ยว	khiau [khiau ³]	C ₁	(น.) พืชแหลมคมซี่สำหรับใช้ฝึกเนื้อและ อาหารอยู่ระหว่างหูกับกราม(ภาษาถิ่น เหนือและอีสาน หมายถึง พืช)	khiau ³	khiau ⁵ (น.)	khiau ¹ (ค.)	khiau ² (น.)		แยก <u>เขี้ยว</u> อิงซิม (ก.ท.)
	เคี้ยว	qiau [khiau ⁴]	C ₂	(ก.) บดให้ละเอียดด้วยฟัน	khiau ⁴	khiau ⁶ (น.)	khiau ⁴ (ค.)	khiau ⁷ (น.)		<u>เคี้ยว</u> ข้าว (ก.ท.)
8.	ชก	chok [čhok ²]	D ₁ S	(ก.) จ้วงต่อยอย่างรวดเร็วคล้ายจุด, ชก ด้วย หนัดแป็บ, สับ; โขก	-	sok ⁶ (ข.)	sok ⁶ (จ.)	čhok ¹ (ล.)		<u>ชก</u> หัว = เขกหัว, เคาะหัว (ล.)
	ชก	ʃok [čhok ⁴]	D ₂ S	(ก.) ท่อด้วยก้านไม้	čhok ⁴	čok ⁴ (ข.)	sok ⁴ (จ.)	čhok ⁶ (ล.)		เด็ก <u>ชก</u> หมากัน (ล.)
9.	จุน	chun [čhun ⁵]	A ₁	(ก.) โกรธ	čhun ⁵	-	čhun ² (ค.)	čhun ⁶ (ล.)		เขา <u>จุน</u> ที่ทุกว่า (ล.)
	จุ่น	ʃun [čhun ³]	B ₂	(ก.) รุ่นจ่าน, หงุดหงิด; รุ่นจ่าน, รุ่นจวบ, ชุกช	-	-	-	čhun ⁴ (ล.)		อย่า <u>จุ่น</u> เลย (ล.)
10.	ชอง	zwoŋ [zwoŋ ¹]	A ₂	(น.) สิ่งที่มีลักษณะเป็นช่องหรือเป็นคู่อัน	-	-	-	-	ชอง (พจน.ช.)	ต้นหมากม่วง <u>ชอง</u> = มะม่วง ที่ยังขนานกัน 2 ต้น จากมะม่วง เมล็ดเดียว (พจน.ช.)
	ส่อง	zwoŋ [zwoŋ ⁵]	A ₁	(ว.) ล้าวมให้ระหว่างหนึ่งกับสาม	zwoŋ ⁵	zwoŋ ⁶ (ข.)	zwoŋ ⁶ (ข.)	zwoŋ ¹ (น.)		<u>ส่อง</u> เขือ = ผัวเมียทั้งคู่อื่น คู่กัน 2 คน (พจน.ช.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา พื้นเมือง	ภาษา พื้นอีสาน	ภาษา พื้นใต้	คำใหม่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
11	สอด	zwaad [sraot ³]	D ₂ L	(ก) ทะลุ	-	sraot ⁴ (น.)	sraot ³ (จ.)	-		เข้า <u>สอด</u> = เข้าข้าง (ใช้สำหรับ ม้า หมา และหมู) (พจน.ช.) ห้องนอน 2 ห้อง <u>สอด</u> หากันได้ ทะลุถึงกัน (ช.)
	สอด	sraad [sraot ²]	D ₁ L	(ก) เสียดหรือไล่เข้าไปในช่องหรือใน ระหว่างที่ทอ ๆ กั้น, แหวกเข้าไป ระหว่างกลาง	sraot ²	sraot ³ (น.)	sraot ² (จ.)	sraot ² (น.)		<u>สอด</u> ไว้ได้หมอน (ช.)
12.	เซ็บ	zia [sia ¹]	A ₂	(ว) สักตะผลไม้ที่เล็กกว่าปรกติ	-	-	-	-	เซ็บ (ชก ช.)	ลูกไม้ที่เล็ก <u>เซ็บ</u> อีก (ชกช.)
	เส็บ	sia [sia ⁵]	A ₁	(ก) เลวลง, เสื่อมคุณภาพ	sia ⁵	sia ¹ (น.)	sia ⁶ (จ.)	sia ¹ (น.)		ขนมที่ <u>เส็บ</u> แล้ว (ก.ท.)
13.	เซียบ	ziaab [siap ³]	D ₂ L	(ว) แหลม	-	-	-	-	เซียบ (ชกช.)	แหลม <u>เซียบ</u> (ชกช.)
	เสียบ	siaab [siap ²]	D ₁ L	(ก) เอาของต้นลงบนปลายสิ่งแหลม ๆ	siap ²	siap ² (ย.)	siap ² (ช.)	siap ² (น.)		ปลาบ่าง <u>เสียบ</u> ไว้. (ก.ท.)
14.	เทิน	thoon [thoon ⁵]	A ₁	(ว) ตอน, สูง	-	-	-	-	เทิน (พจน.)	[พจน.] (พจน.)
	เทิน	daon [thoon ¹]	A ₂	(น) เฝิน	-	-	thoon ³ (ค.)	-		[พจน.] (พจน.)
15.	เตื้อ	thoo [thoo ²]	B ₁	(ว) ค้างอยู่ (ใช้กับอาคารป็นหรือแหงน)	thoo ²	-	thoo ⁵ (ช.)	-		ป็นแหงน <u>เตื้อ</u> (ก.ท.)
	เทื้อ	doo [thoo ⁴]	C ₂	(ว) อยู่คงที่, ไม่ลดลง (ใช้กับน้ำที่ขังมาก เต็มที่แล้วไม่ลดลง)	thoo ⁴	-	-	-		น้ำขัง <u>เทื้อ</u> อยู่ในชอยหน้าบ้าน (ก.ท.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ครั้งแรก	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ใช้ เฉพาะใน ชนบท	ตัวอย่างการใช้คำ
16	ออก	phwak [phwak ²]	D ₁ L	(น) ปลูก	-	-	-	-	ออก(พจน)	[พจน.] (พจน)
	ทอก	bwak [phwak ³]	D ₂ L	(ก) ปะ, ทุ้ม, โปะ, โท้ทมา	phwak ³	pwak ³ (ข)	phwak ³ (จ)	phwak ⁶ (น)		พอกท้อ, ตอกออกทางหู (ก.ท)
17	พัด	phatd [phat ²]	D ₁ S	(ก) หลุมโปงมา, ล้อในล้อ	phat ²	phat ⁶ (ข)	-	phat ¹ (น)		ล้อแหกฝักพาน (ก.ท)
	พัด	batd [phat ⁴]	D ₂ S	(ก) หลุม	-	pat ⁴ (ข)	phat ⁴ (ก)	phat ⁷ (น)		[พจน.] (พจน)
18	บูบ	phui [phui ⁵]	A ₁	(น) ผง, เฝ	phui ⁵ (ผง)	phui ¹ (นา)	phui ⁶ (จ)	-		มีคำช้อยช้อยผง, มีแต่ช้อยผง (นา)
	บูบ	bui [phui ⁴]	C ₂	(ว) ลักปรก, เกรอะกรัง	-	phui ⁶ (นา)	-	-		บูบแก้งบัว ลักปรกเหลือ เกน (น)
19	พัด	vatd [fat ⁴]	D ₂ S	(ก) เหวียง, สะบัดโปงมา, กระทบ	fat ⁴	fat ⁶ (นา)	fat ⁴ (จ)	fat ⁷ (น)		แนวพัดหู (ก.ท)
	พัด	fatd [fat ²]	D ₁ S	(ก) กระพือข้าวหรือสิ่งอื่นเพื่อให้กลมรี หรือ ผงออก	fat ²	fat ⁵ (นา)	fat ⁶ (จ)	fat ¹ (น)		ไปกระพือข้าว (ก.ท)
20	ฟ้า	vaa [faa ⁴]	C ₂	(น) ส่วนเชิงงบนที่แลเห็นครอบแก้วตมอยู่	faa ⁴	faa ⁶ (นา)	faa ³ (จ)	faa ³ (ส)		ท้องฟ้ามีฟ้า = ท้องฟ้ามีเมฆ (นา)
	ฟ้า	faa [faa ³]	C ₁	(น) เมฆ	-	faa ⁵ (นา)	(ฮ) faa ² (จ)	-		ฟ้ามีฟ้าขาว = เมฆมีตัว (นา)
21	งอม	kwam [kwam]	A ₂	(ก) ลักพัด, แก้งัด	kwam ¹	-	kwam ¹ (จ)	kwam ² (ส)		มะม่วงงอมแล้ว (ก.ท)
	ง่อม	kwam [kwam ²]	B ₁	(ว) แก้งัด, งอมมาก (ใช้สำหรับคน)	kwam ²	-	kwam ⁵ (จ)	kwam ⁶ (ส)		แก้ง่อม (ก.ท)
22	น้อย	kwai [kwai ⁴]	C ₂	(ว) โง่มาด, เล็ก, ล้อย, ผิด	kwai ⁴	kwai ⁵ (ข)	kwai ³ (ช)	kwai ³ (ส)		ขมมีน้อย = ขมมีไม่มาก, ขมมีผิดเพี้ยน (ก.ท)
	น้อย	hkwai [kwai ²]	B ₁	(ว) ผิดเพี้ยน, น้อยเพี้ยน, โง่มาด	kwai ²	kwai ³ (ข)	kwai ⁵ (ช)	kwai ⁶ (ส)		ขอมนกว้อย = ขอมนผิดเพี้ยน (ก.ท)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
23	เฝือบ	nlay [nlai ¹]	A ₂	(ก.) เฝือบ, ช้า เฝือบไม่รุนแรง, อ่อน	nlai ¹	-	nlai ⁴ (ข.)	nlai ⁵ (น.)		ท่าทางเฝือบ ๆ, ชุดเฝือบ ๆ (ก.ท.)
	เหฝือบ	hnlay [nlai ²]	B ₁	(ก.) ถอบกำส้ง, ถอบแรง	nlai ²	ทอว ² (ข.)	nlai ⁵ (ข.)	nlai ¹ (น.)		วังเสียบเหฝือบ (ก.ท.)
24	มัด	maad [mat ⁴]	D ₂ S	(ก.) ยูกให้แก้ม	mat ⁴	mat ⁴ (ข.)	mat ⁴ (จ.)	mat ⁷ (น.)		มัดข้อมือให้แน่น (ก.ท.)
	หมัด	hnaad [mat ²]	D ₁ S	(น.) กำมือคนที่กำส้งจะยกกัน	mat ²	mat ⁶ (ข.)	mat ⁶ (จ.)	mat ¹ (น.)		หมัดมวยหมัดทักะหมัดมวยที่กำขึ้น มีแรงมาก (ก.ท.)
25	มุด	muad [mut ⁴]	D ₂ S	(ก.) ทำตัวให้ล้มลงแล้วเดินลอดไป	mut ⁴	mut ⁴ (ข.)	mut ⁴ (จ.)	mut ⁷ (น.)		มุดราหิ, ปลาไหลมุดโคสน (อักษ.)
	หมุด	hmuad [mut ²]	D ₁ S	(น.) ไม้เหลาเล็ก ๆ ใส่เข้าในรู	mut ²	mut ⁶ (ข.)	mut ⁶ (จ.)	mut ¹ (น.)		หมุดใส่รูกลอนเฟ่า (อักษ.)
26	มุด	juad [jut ⁴]	D ₂ S	(ก.) จุด, ตังไว้	jut ⁴	-	jut ⁴ (ค.)	jut ⁷ (น.)		มุดมือไว้ไม่ให้ไป, ย้อมยุดจกระปาก (ก.ท.)
	หมุด	hyuad [jut ²]	D ₁ S	(ก.) ชะงัก ผึง อยู่กับที่	jut ²	jut ⁶ (ข.)	jut ³ (ค.)	jut ³ (น.)		หมุดยืนนิ่ง (ก.ท.)
27	ลอด	lvwad [lvwt ³]	D ₂ L	(ก.) (ก้มตัวลงแล้วออกไปตามช่องเป็นต้น	lvwt ³	lvwt ⁴ (น.)	lvwt ³ (จ.)	lvwt ⁶ (น.)		ลอดจ๊ว = ลอดทางช่องโหว่ที่ จ๊ว (ก.ท.)
	หลอด	hlvwad [lvwt ²]	D ₁ L	(น.) ของกลมยาวที่ผิดลอด	lvwt ²	lvwt ³ (น.)	lvwt ² (จ.)	lvwt ² (น.)		หลอดคุดหน้าหวาน (ก.ท.)
28	ลาม	laam [laam ¹]	A ₂	(ก.) ดิดทั่วไป, ขยับมากออกไป, มากขึ้นทุกที	laam ¹	laam ¹ (ข.)	laam ³ (ค.)	laam ⁵ (น.)		ไหลามทุ่ง (ก.ท.)
	หลาม	hlaam [laam ⁵]	A ₁	(ก.) ล้ำ, ลาม, ท่วม, พอง	laam ⁵	laam ⁶ (ข.)	laam ² (ค.)	laam ¹ (น.)		กินจากท้องหลาม, ผู้คนล้มหลาม* (ก.ท.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษา ไทยดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำใหม่ เฉพาะใน ชุมชนความ	ตัวอย่างการใช้คำ
29	คุ่ม	lum. [lum ³]	B ₂	(ว.) ที่ต่ำลึกกว่าที่อื่นสูงเสมอ	lum ³	lum ⁴ (ล.)	lum ¹ (ข.)	lum ⁶ (น.)		ที่ <u>คุ่ม</u> ผักไว้ขาย (ก.ท.)
	หลุม	hlum [lum ⁵]	A ₁	(น.) ที่ขังเป็นรูหรือบ่อลงไป	lum ⁵	-	lum ⁶ (ข.)	lum ¹ (น.)		ขุด <u>หลุม</u> เผ่าถ่าน (ก.ท.)
30	โล่ง	loong [loong ³]	B ₂	(ก.) โปร่ง	loong ³	loong ³ (ข.)	loong ¹ (ข.)	loong ⁶ (น.)		กว้างขวางนี้ยังมา <u>โล่ง</u> = ลานบ้าน
	โหล่ง	hloong [loong ³]	C ₁	(ก.) ทะลุ	-	loong ⁵ (ข.)	-	-		โหล่งไม้มี <u>โหล่ง</u> เกาะเกาะ (ข.) ขึง <u>โหล่ง</u> = ขึงทะลุ (ข.)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕.๓ การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ควบกล้ำกับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้นที่เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่นมาควบกล้ำ

วิธีการแปลงคำไทยแปลงเสียงพยัญชนะต้นที่จะกล่าวถึง เป็นวิธีสุดท้าย ได้แก่ การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ควบกล้ำกับ ร, ล หรือ ว กับพยัญชนะต้นที่เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่นมาควบกล้ำ จากข้อมูลคำคู่ที่พบปรากฏว่าพยัญชนะต้นที่สามารถควบกล้ำกับ ร, ล, ว ได้มีดังนี้

พยัญชนะเสียงที่ ๑ \ พยัญชนะเสียงที่ ๒	ร	ล	ว	หมายเหตุ
ก / k /	กร/kr-/	กล/kl-/	กว/kw-/	
ข / kh /	-	ขล/khl-/	ขว/khw-/	ขร ควบกล้ำ ไม่พบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแปลงคำ แต่ในภาษาไทยปัจจุบันมีคำที่ใช้พยัญชนะต้น ขร คว ย เช่น ขริม, ขรุขระ, ขรว เป็นต้น
ค / kh /	คร/khr-/	คล/khl-/	คว/khw-/	
ต / t /	ตร/tr-/	-	-	
ป / p /	ปร/pr-/	ปล/pl-/	-	
ผ / ph /	-	ผล/phl-/	-	
พ / ph /	พร/phr-/	พล/phl-/	-	

ลักษณะของคำคู้ที่มีการแปลงค่าโดยวิธีนี้คือ คำหนึ่งในกลุ่มพยัญชนะต้น เป็น ร, ล หรือ ว ส่วนอีกคำหนึ่งมีพยัญชนะอื่นอีกตัวหนึ่งนำหน้า ร, ล หรือ ว นั้น อยู่ในลักษณะของพยัญชนะต้นควบคู่ และความหมายของคำในแต่ละคู่จะสัมพันธ์กันในทำนองเดียวกับคำคู้ที่เกิดจากการแปลงโดยวิธีอื่น ๆ ในคำนเสียงวรรณยุกต์ของคำแต่ละคู่ นั้น อาจแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

๕.๓.๑ คำคู้ที่มีเสียงวรรณยุกต์อยู่ในช่องเดียวกัน เช่น A, B, C หรือ D ซึ่งหมายความว่า คำคู่เหล่านี้จะมีรูปวรรณยุกต์หรืออาจไม่มีรูปวรรณยุกต์ก็ได้ เป็นอย่างเดียวกันในแต่ละคู่ เช่น ริ่ง-กริ่ง (A), เรง-เกรง (B), ลิ่น-ปลิ้น (C), รอบ-กรอบ (D) เป็นต้น ส่วนเสียงวรรณยุกต์เหล่านี้จะปรากฏเป็นเสียงในกลุ่ม ๑ หรือเสียงในกลุ่ม ๒ ย่อมแล้วแต่พยัญชนะต้นของพยางค์จะเป็นอักษรสูง กลาง หรือต่ำ ซึ่งอาจจำแนกได้ดังนี้

ก) พยัญชนะต้นที่เป็น ร, ล, ว เป็นอักษรต่ำ ดังนั้น เสียงวรรณยุกต์จึงปรากฏเป็นเสียงในกลุ่ม ๒ เช่น รอบ D_2L , เรง B_2 , ลิ่น C_2 เป็นต้น

ข) พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรต่ำควบคู่กับ ร, ล, ว เสียงวรรณยุกต์จะปรากฏเป็นเสียงในกลุ่ม ๒ ด้วย เช่น เกรง B_2 , ปลิ้น D_2S , พร้อม C_2 เป็นต้น

ค) " พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรกลางหรืออักษรสูง ควบคู่กับ ร, ล, ว เสียงวรรณยุกต์จะปรากฏเป็นเสียงในกลุ่ม ๑ ตามอักษรกลางหรืออักษรสูง ซึ่งเป็นพยัญชนะต้นเสียงแรก เช่น กรอบ D_1L , ปลิ้น C_1 , ขวาง A_1 , ผละ D_1S เป็นต้น

๕.๓.๒ คำคู้ที่มีเสียงวรรณยุกต์อยู่ในของ A, B, C หรือ D ต่างกัน ซึ่งหมายความว่า คำคู้เหล่านี้จะมีรูปวรรณยุกต์ หรืออาจไม่มีรูปวรรณยุกต์ ก็ได้แตกต่างกันในแต่ละคู่ เช่น แรง (A) - แกรง (B), ไล้ (C) - ไกล (B), ลอน (B) - คลอน (A) เป็นต้น ส่วนเสียงวรรณยุกต์เหล่านี้จะปรากฏเป็น เสียงในกลุ่ม ๑ หรือเสียงในกลุ่ม ๒ ยอมแล้วแต่พยัญชนะต้นของพยางค์ จะเป็น อักษรสูง กลาง หรือต่ำ ดังได้กล่าวมาแล้วในข้อ ๕.๓.๑ ผู้เขียนจึงได้แยกแสดง ข้อมูลคำคู้เหล่านี้ไว้ในอีกตารางหนึ่ง เพื่อให้เห็นชัดเจน

ต่อไปนี้เป็นตารางคำคู้ในข้อ ๕.๓.๑ ซึ่งแสดงลักษณะการแปลงคำ โดยแปลงเสียงพยัญชนะต้นระหว่างพยัญชนะต้นที่ควบคล้ายกับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้น ที่เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่นมาควบคล้าย คำเหล่านี้มีเสียงวรรณยุกต์อยู่ใน ของเดียวกันในแต่ละคู่

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
1	รวด	ruaʔd [ruat ³]	D ₂ L	(ว.) เร็ว, ไว	ruat ³ (เร็ว)	-	-	-		รวด เร็ว* (ก.ท.)
	กรวด	kruaʔd [kruat ²]	D ₁ L	(น.) ข่อยดอกไม้ เหลืองชนิดหนึ่งขึ้นสูง มีหาง	kruat ²	-	-	kruat ⁴ (น.)		"จะรวมรุ่งหล่งไหลงโค้งทำยิ่งกว่า กรวดลาวแล้วรว่านี่" (สังข์ทอง)
2	รวม	ruam [ruam ¹]	A ₂	(ก.) เข้าด้วยกัน, เอาเข้าด้วยกัน	ruam ¹	หววม ³ (น.)	หววม ⁴ (ก.)	ruam ⁴ (ก.)		รวมกำลัง, เอาของรวมกัน (ก.)
	กรวม	kruam [kruam ¹]	A ₁	(ก.) สวม, หอบ	-	-	kuam ¹ (ก.)	kruam ³ (ก.)		ใส่เสื้อกรวมหัว = ใส่เสื้อสวมหัว ปลูกเรือนกรวมต่อ (ก.)
3	รว	rɔw [rɔw ¹]	A ₂	(ก.) ค่อม, จ่อ, จด	rɔw ¹	-	rɔw ⁴ (ก.)	rɔw ⁴ (ก.)		เอาผ้าสี่มุมมาบรวที่งูก (ก.ท.)
	กรอ	krɔw [krɔw ¹]	A ₁	(ก.) แสดงกิริยา เคี้ยว เคียงกันในเชิงขูสาว	-	-	-	-	กรอ (พจน.)	[พจน.] (พจน.)
4	รວง	rɔwɯ [rɔwɯ ¹]	A ₂	(ก.) รับ	rɔwɯ ¹	หວງ ¹ (ข.)	หວງ ⁴ (ข.)	rɔwɯ ⁴ (ก.)		ใช้ขันรວงน้ำ (ก.ท.)
	กรວง	krɔwɯ [krɔwɯ ¹]	A ₁	(ก.) แยกของละเอียดจากของหยาบ, แยก น้ำจากกาก	krɔwɯ ¹	ควว ⁶ (ข.)	ควว ¹ (ข.)	krɔwɯ ³ (ก.)		ใช้กระชอนกรວงกะทิ (ก.ท.)
5	รວน	rɔwn [rɔwn ³]	B ₂	(ก.) เอาคนมีคจวนเขา ๆ ที่เห็น	rɔwn ³	-	-	-		[พจน.] (พจน.)
	กรວน	krɔwn [krɔwn ²]	B ₁	(ก.) หมดสั้นไปที่ละน้อย, สีกกรอ, ร้อยหรือ	krɔwn ²	-	ควน ⁵ (ก.)	-		หินกรວน (ก.ท.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน ทจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
6	รวม	รวว๑บ [rɔwɔp ³]	D ₂ L	(น.) การเรียนไปบรจบถึงกัน	รวว๑ ³	หวว๑ ³ (ช.)	หวว๑ ³ (จ.)	รวว๑ ⁶ (น.)		อาข ๓ รวบ. เติบ ๒ รวบแล้ว (ก.ท.)
	กรวม	krɔwɔb [krɔwɔp ²]	D ₁ L	(น.) ส่วนที่ประกอบตามรูปขอบ	krɔwɔp ²	khɔwɔp ² (ช.)	khɔwɔp ² (จ.)	krɔwɔp ⁴ (น.)		กรวมหน้าต่าง, กรวมรูป (ก.ท.)
7	รวม	รววม [rɔwɔm ¹]	A ₂	(ก.) รวบรวมไว้, ออมไว้	-	หววม ¹ (ช.)	หววม ⁴ (จ.)	-		เก็บหอมรวมริม (สำนวน) (ก.ท.)
	กรวม	krɔwɔm [krɔwɔm ¹]	A ₁	(ว.) ปกหรือคลุมเกินส่วน	krɔwɔm ¹	-	คววม ¹ (จ.)	krɔwɔm ³ (จ.)		หุงข้าสีนกรวมสัน (พจน.)
8	ราว	raaʔd [raaʔ ³]	D ₂ L	(ก.) เทของเหลว ๆ เช่นน้ำในกระจายแผ่ไป	raaʔ ³	laaʔ ³ (ช.)	laaʔ ³ (จ.)	raaʔ ⁶ (น.)		เขาน้ำราวพื้น (ก.ท.)
	กราว	kraaʔd [kraaʔ ²]	D ₁ L	(ว.) สาดไป	kraaʔ ²	-	-	kraaʔ ⁴ (น.)		ยิงกราว, ฉ่ำกราว (ก.ท.)
9	ราว	raaʔb [raaʔ ³]	D ₂ L	(ว.) เรียบเสมอไม่มีจุ่ม ๆ คอน ๆ	raaʔ ³	haaʔ ³ (ช.)	laaʔ ³ (ช.)	raaʔ ⁵ (จ.)		นอนราว, พื้นราว (ก.ท.)
	กราว	kraaʔb [kraaʔ ²]	D ₁ L	(ก.) นอน (โบ)	-	khaaʔ ² (ช.)	-	-		[พจน.] (พจน.)
10	รำ	ram [ram ³]	B ₂	(ว.) พรำเพื่อไป, บ่อย ๆ	ram ³	ham ³ (ช.)	ham ¹ (จ.)	-		กินรำไป = กินอยู่เรื่อย (ก.ท.)
	กรำ	kram [kram ²]	B ₁	(ว.) ใช้ประกอบกับความ เมา เหล้าว่าเมา เรื่อยไป	-	-	-	-	กรำ (พจน.)	เมากรำ = เมาเรื่อยไป (พจน.)
11	ริม	riʔb [riʔ ⁴]	D ₂ S	(ว.) คม	-	-	lip ⁴ (ก.)	-		[พจน.] (พจน.)
	กริม	kriʔb [kriʔ ²]	D ₁ S	(ก.) ตัดขาดโดยฉับไวและแนบเนียน	-	-	-	krip ³ (น.)		กริมคม, กริมคำ (อักษ.) (น.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษา ไทดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำพ้อง เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
12	รี	rii [rii ¹]	A ₂	(ว.) เรียว	rii ¹	-	hi ⁴ (อ)	rii ⁵ (น)		ดวงตาเป็นรูปยาวรี (ก.ท.)
	กรี	krii [krii ¹]	A ₁	(น.) กระจกแหลมที่หัวกึ่ง	krii ¹	-	-	-		กรีกึ่ง (ก.ท.)
13	ริง	riŋ [riŋ ¹]	A ₂	(ก.) รัศ	-	-	-	riŋ ⁵ (น)		"ผลิตภัณฑ์รังรัศให้มันดีใจ" (โครทอง)
	กริง	krŋ [krŋ ¹]	A ₁	(ก.) ทำให้แน่น	krŋ ¹	-	kŋ ¹ (ข)	krŋ ³ (น)		เย็บกริงให้แน่น (ก.ท.)
14	รุ่ม	rum [rum ³]	B ₂	(ว.) ร้อนห่าว ๆ	(ร้อน)rum ³	hum ⁴ (ล)	hum ¹ (อ)	rum ⁶ (น)		ร้อนรุ่มกุ่มใจ (ก.ท.)
	กรุ่ม	krum [krum ²]	B ₁	(ก.) รุ่มร้อน, ระจ	-	-	-	-	กรุ่ม (พจน.)	[พจน.] (พจน.)
15	รุ่ม	rum [rum ³]	B ₂	(ก.) เคาะสี ๆ	-	-	-	-	รุ่ม (พจน.)	[พจน.] (พจน.)
	กรุ่ม	krum [krum ²]	B ₁	(ก.) ชันบ่อข ๑ (ใช้กับนก เขาและนกอื่น ๆ บางพวก)	-	-	-	-	กรุ่ม (พจน.)	[พจน.] (พจน.)
16	เราะ	rw [rw ⁴]	D ₂ S	(ก.) เคาะ	-	-	rw ^{4ข} (ค)	-		[พจน.] (พจน.)
	เกราะ	krw [krw ²]	D ₁ S	(น.) เครื่องสัฏจากทำด้วยไม้ใช้ตีหรือสั้นให้ คั้ง	krw ²	-	krw ^{3ข} (ค)	-		ตีเกราะ เคาะไม้ (ก.ท.)
17	ลบ	lop b [lop ⁴]	D ₂ S	(ก.) ทำให้หายไป	lop ⁴	lop ⁶ (นา)	lop ⁴ (อ)	lop ³ (ส)		ลบกระดาษ = ลบตัวหนังสือออกจาก กระดาษ (ก.ท.)
	กลบ	klop b [klop ²]	D ₁ S	(ก.) ปิด, ทบ	klop ²	kop ⁵ (นา)	kop ⁶ (อ)	klop ⁷ (ส)		เอาดินกลบ (ก.ท.)

ลำดับ	คำ	พยางค์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำพ้อง เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
18	ลือ	lɔw [lɔw ⁴]	C ₂	(น.) ส่วนของรถซึ่ง เป็นวงกลมสำหรับหมุน เคลื่อนหารถไป	ลือ ⁴	ลือ ⁶ (ล)	ลือ ³ (จ)	ลือ ⁷ (น)		ลือรถ, ลือเกวียน (น.)
	กลือ	klɔw [klɔw ³]	C ₁	(ว.) กลม	-	-	กือ ³ (จ)	กลือ ⁴ (น)		คนหน้ากลือ (น.)
19	ลับ	lap b [lap ⁴]	D ₂ S	(ว.) อยู่ในที่มืด, อยู่ในที่ซึ่งแลไม่เห็น	lap ⁴	lap ⁴ (ช)	lap ⁴ (จ)	lap ⁷ (น)		มองตามจนลับตา (ก.ท.)
	กลับ	klap b [klap ²]	D ₁ S	(ก.) หลีกหน้า เป็นหลัง, หลีก	klap ²	-	kap ⁶ (จ)	klap ³ (น)		กลับค้ำ (ก.ท.)
20	ลาด	laaʔd [laaʔ ³]	D ₂ L	(ก.) ปูแห่ออกไป	laaʔ ³	laaʔ ⁴ (นา)	laaʔ ³ (จ)	laaʔ ⁴ (น)		"ปูก่าเขนยสะอาด ค้าไหมลาด ปกรอง" (ล. พระลอ)
	กลาด	klaaʔd [klaaʔ ²]	D ₁ L	(ว.) คายคืน, ไข้เข้าคู่กับ เกลือ	เกลือ (klaaʔ ²) -	-	-	klaaʔ ⁴ (น)		"ตัวกลิ้งกลาคคายทวน" (ล. พระลอ)
21	ล้ำ	lam [lam ⁴]	C ₂	(ก.) ล้วงเกิน เข้าไป, หัน	lam ⁴	lam ⁴ (ช)	lam ³ (จ)	lam ⁷ (น)		ล้ำเขตแดน (ก.ท.)
	กล้ำ	klam [klam ³]	C ₁	(ก.) กลืน	klam ³ (กลืน)	-	-	-		กล้ำกลืน*กินอาหาร (ก.ท.) นาคราช เกลือกล้ำ ในฝั่งน้ำพระ คงคา" (มโนทรา)
22	ลึบ	liiʔb [liiʔ ³]	D ₂ L	(ว.) แพบ	liiʔ ³	liiʔ ⁴ (นา)	liiʔ ³ (จ)	liiʔ ⁶ (น)		เมล็ดข้าวลึบ (ก.ท.)
	กลึบ	kliiʔb [kliiʔ ²]	D ₁ L	(น.) ส่วนที่หุ้ม เกสรดอกไม้ซ้อน เป็นชั้น ๆ	kliiʔ ²	kiip ³ (นา)	kiip ² (จ)	kliiʔ ⁴ (น)		กลึบดอกไม้ (ก.ท.)

ลำดับ	คำ	พยางค์	วรรณยุกต์ ในภาษา ไทดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
23	เลียว	liaw [liaw ¹]	A ₂	(น.) สาย เรือที่ผูกปลายเสี้ยวสำหรับรั้งในเรือให้กลม	-	-	-	-	เลียว (หจน.)	[หจน.] (หจน.)
	เกลียว	kliaw [kliaw ¹]	A ₁	(น.) เชือกเส้นหนึ่ง ๆ ที่พันควม เป็น เส้นเดียวกัน	kliaw ¹	kiau ⁶ (ข)	kiau ¹ (จ)	kliaw ³ (น)		เกลียว เชือก (ก.ท.)
24	วัก	wak [wak ⁴]	D ₂ S	(ก.) เอาจูงมือดึงน้ำขึ้นมา	wak ⁴	wak ⁶ (นา)	wak ¹ (ข)	wak ⁶ (สุ)		วักน้ำมาล้างหน้า (ก.ท.)
	กวัก	kwak [kwak ²]	D ₁ S	(ก.) โบกมือให้เข้ามา	kwak ²	kwak ⁶ (นา)	kwak ⁶ (ข)	kwak ⁵ (สุ)		กวักมือเรียก (ก.ท.)
25	วัด	watd [wat ⁴]	D ₂ S	(ก.) ตวัดขึ้นหรือตวัดไปโดยแรง	wat ⁴	(sa)wat ⁴ (ข)	wat ¹ (ข)	wat ⁶ (สุ)		วัดคำขึ้น = ดลค้ำม้ามาเหน็บ เอว (ข.)
	กวัด	kwatd [kwat ²]	D ₁ S	(ก.) ตวัด	kwat ² (แกว่ง)	-	kwat ⁶ (ข)	kwat ³ (น)		กวัดแกว่งไม้ (ก.ท.); กวัดกระดิ่ง = สัดข้าว (ข.)
26	ว้า	waa [waa ⁴]	C ₂	(ว.) ว้าง, เปลี่ยวใจ, เปล่าใจ, ใจหาย	-	-	-	-	ว้า (หจน.)	"สองจกดวงโลมเต้า อยู่ <u>ว้า</u> วังขัง" (ล.พระลอ)
	กว้า	kwaa [kwaa ³]	C ₁	(ว.) (โม.) หวามใจ	-	-	-	-	กว้า (หจน.)	"ในรลูงมาที่ หรีน <u>กว้า</u> " [ทวาทศมาส] (หจน.)
27	ว้าง	waaŋ [waaŋ ⁴]	C ₂	(ว.) เปล่าว้าง	(เวียง)waaŋ ⁴	-	waaŋ ⁴ (ค)	-		ท้องทุ่งเวียง <u>ว้าง</u> [*] (ก.ท.)
	กว้าง	kwaaŋ [kwaaŋ ³]	C ₁	(ว.) ไม่แคบ, แห่ออกไป	kwaaŋ ³	kwaaŋ ⁵ (ข)	kwaaŋ ⁴ (ค)	kwaaŋ ⁴ (น)		แผ่นดิน <u>กว้าง</u> ไกล (ก.ท.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษา ไทดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
28	ดับ	wab [wap ⁴]	D ₂ S	(ว.) อากาศที่หายดับตาไปทันที	wap ⁴	wap ⁶ (นา)	wap ⁴ (ค)	wap ⁷ (น)		หายดับไปกับตา (ก.ท.)
	ดับ	khwab [khwap ²]	D ₁ S	(ว.) เร็ว, ทันที	khwap ²	-	khwap ³ (ค)	khwap ¹ (น)		ทันดับมาตุ (ก.ท.)
29	วาง	waang [waang ¹]	A ₂	(ก.) ตั้ง, แสดง	waang ¹	waang ² (นา)	waang ⁴ (จ)	waang ⁵ (น)		วางของไว้ที่พื้น (ก.ท.)
	ขวาง	khwaang [khwaang ⁵]	A ₁	(ก.) กัดกิน, สกัด	khwaang ⁵	khwaang ¹ (นา)	khuaang ⁶ (จ)	khwaang ¹ (น)		ขวางขวางทางคนเดิน (ก.ท.)
30	วัด	wid [wit ⁴]	D ₂ S	(ก.) วัดหรือสาดน้ำออกไป	wit ⁴	wit ⁶ (ล)	wit ⁴ (ล)	wit ⁷ (น)		กั้นวัดน้ำเข้ามา (ก.ท.)
	ขวิด	kwid [khwit ²]	D ₁ S	(ก.) อากาศที่เอาเขาวัด เหยียดกัน	khwit ²	khwit ¹ (ล)	khwit ⁴ (ค)	khwit ¹ (น)		ควายขวิดกัน (ก.ท.)
31	แวน	ween [ween ¹]	A ₂	(ก.) โย. อยู่เวร, ประจำเวร	-	-	-	-	แวน (พจน.)	[พจน.] (พจน.)
	แวน	khween [khween ⁵]	A ₁	(ก.) ค้างอยู่, ท้อย	khween ⁵	khween ¹ (นา)	kheen ⁶ (ข)	khween ¹ (น)		แวนเสีย (ก.ท.)
32	แวะ	wɛ [wɛʔ ⁴]	D ₂ S	(ก.) หยุดชั่วคราวระหว่างทางเพื่อกิจธุระ	wɛʔ ⁴	wɛɛ ³	wɛʔ (ค)	wɛʔ (สุ)		แวะซื้อของ (ก.ท.)
	แวะ	khwɛ [khwɛʔ ²]	D ₁ S	(ก.) หยุดชั่วคราวหลังจากที่หยุดกันอยู่ที่ ๑	khwɛʔ ²	-	khwɛʔ ³ (ค)	khwɛʔ ¹ (สุ)		หยุดกันอยู่ที่ ๑ มาแวะเอาเงินเข้า ได้ (ก.ท.)
33	รุ่ม	rum [rum ³]	B ₂	(ก.) เคาะสี ๑	-	-	-	-	รุ่ม (พจน.)	[พจน.] (พจน.)
	ครุ่ม	gum [khrum ³]	B ₂	(น.) เสียงดังอย่างหนึ่ง เหมือนอย่างเสียง แห่งกลองชนะเป็นต้น	-	-	-	-	ครุ่ม (อักข.)	[อักข.] (อักข.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำไท เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
34	รู้	ruu [ruu ³]	B ₂	(ก.) ครัว, อ., สี่		-	-	-	รู้ (จน.)	"ดูจะตอบสำนวนไม่ควรรู้ เหมือน เอาทองไปดูรู้กระเบื้อง" (ไชย เชนงู)
	ครัว	gruu [khruu ³]	B ₂	(ก.) อูโย, สี่โย		-	-	-	ครัว (จน.)	[จน.] (จน.)
35	รู้ด	ruuʔd [ruuʔ ³]	D ₂ L	(ก.) กิจกรรมที่เอามือทำสิ่งซึ่งมีลักษณะยาวแล้ว ครัวดไป	ruuʔ ³	huuʔ ³ (ข)	huuʔ ³ (จ)	ruuʔ ⁵ (ส)		รู้ปลาไหล (ก.ท.)
	ครัวด	gruuʔd [khruuʔ ³]	D ₂ L	(ก.) อูโย, สี่โย	khruuʔ ³	khuuʔ ³ (ข)	khuuʔ ³ (จ)	khruuʔ ⁵ (ส)		ดูจากครัวดไปกับพื้น (ก.ท.)
36	เร่ง	reŋ [reŋ ³]	B ₂	(ก.) รีม, บังคับให้เร็ว	reŋ ³	heŋ ³ (ข)	heŋ ¹ (ข)	reŋ ⁴ (ส)		เร่งให้ทำงาน (ก.ท.)
	เร่ง	greŋ [khrēŋ ³]	B ₂	(ว.) ถืออย่างจริงจัง	khreŋ ³	kheŋ ³ (ข)	kheŋ ¹ (ข)	khreŋ ⁴ (ส)		เขากลือถือเร่งมาก (ก.ท.)
37	เร่ง	reɛŋ [reɛŋ ¹]	A ₂	(น.) คำสั่ง, อำนาจ	reɛŋ ¹	heɛŋ ¹ (ข)	heɛŋ ⁴ (จ)	reɛŋ ⁵ (น)		เด็กนั้นเร่งมาก (ก.ท.)
	เร่ง	greɛŋ [khrēɛŋ ¹]	A ₂	(ว.) อึกทึก, กึกก้อง		-	-	-	เร่ง (จน.)	[จน.] (จน.)
38	ล่อง	lɔŋ [lɔŋ ³]	B ₂	(ก.) ลงมาตามน้ำ, ไปตามลม	lɔŋ ³	lɔŋ ³ (ข)	lɔŋ ¹ (จ)	lɔŋ ⁶ (น)		ล่องเรือ, ล่องลม (ก.ท.)
	ล่อง	glɔŋ [khlɔŋ ³]	B ₂	(ว.) สะควด, ง่าม, ไม่มีท่อน	khlɔŋ ³	-	khɔŋ ¹ (จ)	khlɔŋ ⁶ (น)		ทำงานคล่อง (ก.ท.)
39	ลอด	lɔŋʔd [lɔŋʔ ³]	D ₂ L	(ก.) ผ่านเข้าไปในช่องหรือใต้สิ่งที่มีพื้นหรือ สิ่งที่ยาวอยู่ เบื้องบน	lɔŋʔ ³	lɔŋʔ ³ (ข)	lɔŋʔ ³ (จ)	lɔŋʔ ⁷ (น)		เดินลอดใต้ถนน (ก.ท.)
	ลอด	glɔŋʔd [khlɔŋʔ ³]	D ₂ L	(ก.) ออกลูก, ออกจากคราบ	khlɔŋʔ ³	-	khɔŋʔ ³ (จ)	khlɔŋʔ ⁶ (น)		คลอคลอก (ก.ท.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
40	ลอน	lɔɔŋ [lɔɔŋ ¹]	A ₂	(ว.) เป็นตอนสูง ๆ คำ ๆ อย่างคลื่น	lɔɔŋ ¹	-	lɔɔŋ ⁴ (จ.)	lɔɔŋ ⁴ (ส.)		ดีดหม เป็น <u>ลอนสว</u> (ก.ท.)
	คลอน	klɔɔŋ [klɔɔŋ ¹]	A ₂	(ว.) โยก, โค้ง, โหว	klɔɔŋ ¹	klɔɔŋ ² (ล.)	klɔɔŋ ⁴ (จ.)	klɔɔŋ ⁴ (ส.)		หัวสั้นหัว <u>คลอน</u> (ก.ท.)
41	ลา	laa [laa ¹]	A ₂	(ก.) กิริยาท่าทางหรือคำพูดซึ่งแสดงว่าจะ จากไป	laa ¹	laa ² (นา.)	laa ⁴ (จ.)	laa ⁵ (น.)		<u>ลาก</u> ล้มบ้าน (ก.ท.)
	หลา	glaa [khlaa ¹]	A ₂	(ก.) เต็ม, เคลื่อน, คล้อย, คลาด	khlaa ¹	-	-	-		"สองริบความแล้ว <u>หลา</u> มาเจรจา แต่ให้" (คะ เล่งห่าบ)
42	เลื่อน	lián [lián ³]	B ₂	(ก.) ย้ายหรือ เคลื่อนจากที่ เดิม	lián ³	lián ³ (ข.)	lián ¹ (จ.)	lián ⁴ (ส.)		<u>เลื่อน</u> เก้าอี้ไปหน่อย (ก.ท.)
	เคลื่อน	glián [khlián ³]	B ₂	(ก.) เลื่อนไป, ไม่คงอยู่ที่	khlián ³	khlián (ข.)	khlián ¹ (จ.)	khlián (ส.)		<u>ขลุ</u> เคลื่อนจากที่ (ก.ท.)
43	แล้ว	leeu [leeu ⁴]	C ₂	(ว.) เสร็จ, สิ้น, จบ, ล่วงไป	leeu ⁴	leeu ⁴ (ข.)	leeu ³ (จ.)	leeu ⁷ (น.)		กินข้าว <u>แล้ว</u> (ก.ท.)
	แคล้ว	gleeu [khleeu ⁴]	C ₂	(ก.) รอดไป, หนีไป	khleeu ⁴	khleeu ⁴ (ข.)	khleeu ³ (จ.)	khleeu ⁷ (น.)		คู่กันแล้วยอมไม่ <u>แคล้ว</u> กัน (ก.ท.)
44	วัก	wak [wak ⁴]	D ₂ S	(ก.) เอาลึงมือตักน้ำขึ้นมา	wak ⁴	wak ⁶ (นา.)	wak ¹ (ข.)	wak ⁶ (ส.)		<u>วัก</u> น้ำลุมหน้า (ก.ท.)
	ควัก	gwak [khwak ⁴]	D ₂ S	(ก.) งอนิ้วตักออกมา	khwak ⁴	kak ⁶ (นา.)	khwak (ข.)	khwak ⁶ (ส.)		<u>ควัก</u> กะปิ (ก.ท.)
45	ว่าง	waang [waang ⁴]	C ₂	(ว.) เมล่งว่าง	(เวียง) waang ⁴	waang ⁴ (ข.)	waang ³ (จ.)	-		"จำทุกข์จำ เทว <u>ว่าง</u> สวาดีว่าหวัน ถวิล" (คะ เล่งห่าบ)
	คว่าง	gwaang [khwaang ⁴]	C ₂	(ว.) แกว่งอยู่, ไม่มีหลักหรือที่ยึด เทียบ	khwaang ⁴	khwaang ⁴ (ข.)	khuaang ³ (จ.)	khwaang ⁷ (น.)		ว่าวขาดลอย <u>คว่าง</u> อยู่กลางอากาศ (ก.ท.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษา ไทดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ	
46	แว้ง	wɛɛŋ [wɛɛŋ ⁴]	C ₂	(ว.) เหยียง	-	-	-	-	แว้ง (พจน.)	[พจน.] (พจน.)	
	แคว้ง	gweɛŋ [khwɛɛŋ ⁴]	C ₂	(ก.) แคว้ง, คว้าง	-	-	-	-	แคว้ง (พจน.)	[พจน.] (พจน.)	
47	รม	rm [rom ¹]	A ₂	(ก.) อมด้วยควันหรือด้วยความร้อนแห้งไฟ	rom ¹	hom ¹ (ข.)	hom ⁴ (จ.)	rom ⁵ (น.)		เผื่อ <u>ย่างรมควัน</u>	(ก.ท.)
	ตรม	trm [trom ¹]	A ₁	(ก.) ระทม	trom ¹	-	tom ¹ (จ.)	-		<u>ตรมใจ</u>	(ก.ท.)
48	ร่า	ram [ram ³]	B ₂	(ก.) ดีแรง ๆ	-	ham ⁴ (นา.)	lam ⁴ⁿ (ค.)	-		[พจน.]	(ก.ท.)
	คร่า	tram [tram ²]	B ₁	(ก.) เอาพร้าหวดตัดกอหญ้าให้เตียน, กร่ำก็ว่า	-	-	-	-	คร่า (พจน.)	[พจน.]	(ก.ท.)
49	ริ	ri [ri ⁴]	D ₂ S	(ก.) แรกคิด, แรกทำ	ri ⁴	hi ⁴ (นา.)	li ⁴ (จ.)	-		เขาริ <u>ท่า</u> ของใหม่ ๆ อยู่เสมอ	(ก.ท.)
	คริ	tri [tri ²]	D ₁ S	(ก.) คิด, คริตรง	tri ² (ตรง)	-	-	-		หนังสือ <u>คริ</u> ประโยชน์อาหารา ประมวล มาซึ่งราชทรัพย์" (ลี.นิทรา.)	
50	ริง	rīg [rīg ¹]	A ₂	(ก.) รัศ	-	-	-	rīg ⁴ (ส.)		"ฝูงผีจาก เข้าสิง <u>ริง</u> กามาเราสัน" (ลี.นิทรา.)	
	คริ่ง	trīg [trīg ¹]	A ₁	(ก.) ทำให้แน่น, ยุค. รัศ	trīg ¹	-	ti ¹ (จ.)	trīg ³ (ส.)		"คือเงาคิดตัว <u>คริ่ง</u> <u>คริ่ง</u> แน่นอยู่นา" (ลี.พระลอ)	

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา พื้นเมือง	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำพ้อง เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
51	เร่	ree [ree ³]	B ₂	(ก.) เดินไปเดินมาอย่างไม่มีจุดหมาย	ree ³	-	lee ¹ (ก)	ree ⁶ (น)		แม่ค้าหา <u>เร่</u> (ก.ท.)
	เตร	tree [tree ²]	B ₁	(ก.) เทียวไปไม่อยู่เป็นที่	tree ²	-	tee ⁵ (ก)	tree ⁴ (น)		เดิน <u>เตร</u> ไปมา
52	เรียม	riaʔb [riap ³]	D ₂ L	(ก.) วาง เรียง เป็นระดับ เสมอกัน	riap ³	-	liap ³ (ก)	riap ⁶ (น)		"พรวนป่าตัดไม้มาเร็วหลัน <u>เรียม</u> เข้าเป็นห้างมีไค้ซ่า (มโนहर)
	เดียม	triaʔb [triap ³]	D ₁ L	(ก.) จัดไว้เสร็จ, จัดไว้พร้อม		-	-	-	เดียม (พจน)	[พจน.] (พจน.)
53	รก	rk [rok ⁴]	D ₂ S	(ว.) รุงรัง, ไม่เห็น, เต็มไปด้วยสิ่งที่ไม่ต้องการ	rok ⁴	hok ⁴ (ข)	hok ⁴ (ก)	rok ⁷ (น)		หญ้าขึ้น <u>รก</u> (พจน.)
	ปรก	prk [prok ²]	D ₁ S	(ก.) ปก, ปิค, คม	prok ²	pok ⁶ (ข)	pok ⁶ (ก)	prak ³ (น)		หม <u>ปรก</u> หน้า (พจน.)
54	ระ	ra [raʔ ⁴]	D ₂ S	(ก) พาน, พระ, กระทม เรียบไป	raʔ ⁴	haʔ ⁶ (ข)	haʔ ⁴ (ก)	-		เดิน <u>ระ</u> หัวคน (ก.ท.)
	ประ	pra [praʔ ²]	D ₁ S	(ก.) ปะทะ, กระทม	praʔ ²	-	-	praʔ ⁵ (ก)		<u>ประ</u> มือ, <u>ประ</u> คาบ (ก.ท.)
55	ราน	raaʔb [raap ³]	D ₂ L	(ว.) เรียบ เสมอขึ้น ไม่มีจุ่ม ๆ คอน ๆ	raap ³	-	haap ³ (ก)	raap ⁶ (น)		พื้น <u>ราน</u> (ก.ท.)
	ปราน	praaʔb [praap ²]	D ₁ L	(ก.) ทำให้ราน	praap ²	phaap ² (ข)	phaap ² (ก)	praap ⁴ (น)		<u>ปราน</u> พื้นที่ (ก.ท.)
56	ราย	raay [raai ¹]	A ₂	(ก.) เรียง	raai ¹	jaai ¹ (ข)	-	-		มีของขายตาม <u>ราย</u> ทาง (ก.ท.)
	ปราย	praay [praai ¹]	A ₁	(ก.) ชิด, ห้วน	praai ¹	-	phaai ⁶ (ก)	praai ³ (ก)		" <u>ปราย</u> ข้าวคอกคอกไม้" (ล. พระลอ)

ลำดับ	คำ	ไวยากรณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ที่เห็น	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
57	ริ	ri [ri ⁴]	D ₂ S	(ก.) แรกคิด, แรกทำ	ri ⁴	hi ⁴ (ข)	li ⁴ (จ)	-		ขามทุ้มริริกผู้หญิง (ก.ท.)
	ปรี	pri [pri ²]	D ₁ S	(ก.) เข้ม, แดกแด้น้อย, ผลิ	pri ²	-	pi ⁶ (จ)	pri ⁴ (น)		เนื้อแตกปรี (ก.ท.)
58	รี	rii [rii ³]	B ₂	(ก.) ตรงไป	rii ³	-	lii ⁴ⁿ (ค)	-		สายน้ำไหลรีไปโดยเร็ว (ก.ท.)
	ปรี	prii [prii ²]	B ₁	(ก.) รี	prii ²	-	plii ¹ (ค)	-		เดินปรีเข้ามาถาม (ก.ท.)
59	รุ	ru [ru ⁴]	D ₂ S	(ก.) ถ่าย, ทิ้ง เขาออก	ru ⁴	hu ⁴ (ข)	-	-		กินขารุ = กินขาท่าย (ก.ท.)
	ปรุ	pru [pru ²]	D ₁ S	(น.) เป็นรูเล็ก ๆ, ทะลุ	pru ²	-	plu ³ⁿ (ค)	pru ³ (น)		หน้าปรุ, ใบไม้ปรุ (ก.ท.)
60	โรย	rooy [rooi ¹]	A ₂	(ก.) โปยลงไปทีละน้อย	rooi ¹	hoi ¹ (ข)	hooi ⁴ (จ)	rooi ⁵ (น)		โรยผอยทอง (ก.ท.)
	โปรย	prooy [prooi ¹]	A ₁	(ก.) โรย, หว่าน	prooi ¹	-	pooi ¹ (จ)	prooi ³ (น)		โปรยคอกไม้ (ก.ท.)
61	ลง	loŋ [loŋ ¹]	A ₂	(ก.) ไปสู่, เบื้องต่ำ, ตรงกันข้ามกับขึ้น	loŋ ¹	loŋ ¹ (ข)	loŋ ⁴ (จ)	loŋ ⁴ (ส)		ลงบันได (ก.ท.)
	ปลง	ploŋ [ploŋ ¹]	A ₁	(ก.) เอาลง	ploŋ ¹	poŋ ⁶ (ข)	poŋ ¹ (จ)	ploŋ ³ (ส)		ปลงหม้อ (โบ.ก.ท.)
62	ล่ง	loŋ [loŋ ¹]	B ₂	(ก.) ไล้ง, ว้าง, เปลา	loŋ ¹	loŋ ³ (ข)	-	-		[พจน.] (พจน.)
	ปล่ง	ploŋ [ploŋ ²]	B ₁	(ก.) ปลอด, ตลอด, ไปรุ่ง	ploŋ ²	poŋ ² (ข)	-	-		[พจน.] (พจน.)
63	ลด	lotd [lot ⁴]	D ₂ S	(ก.) ม้วนลง, ทอย, ต่ำลง	lot ⁴	lot ⁴ (ข)	lot ⁴ (จ)	lot ⁷ (น)		ลดใบ = ม้วนใบเรือลงจากปลาย เสากระโดง (ก.ท.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษา ไทดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำศัพท์ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
64	ปลด	plɔɯd [plot ²]	D ₁ S	(ก.) เอาออก, ปลดอม, เปลื้อง	plot ²	pot ⁶ (ข)	pot ⁶ (จ)	plot ³ (น)		ปลดปลดออกจากเบ็ด (ก.ท.)
	ลอก	lɔɯk [lɔɯk ³]	D ₂ L	(ก.) เขา เปลือกหรือผิวออกมา เป็นแผ่น	lɔɯk ³	lɔɯk ³ (ข)	lɔɯk ³ (จ)	lɔɯk ⁶ (น)		ลอกหนังปลา (ก.ท.)
	ปลอวก	plɔɯk [plɔɯk ²]	D ₁ L	(น.) สิ่งที่ทำเป็นวงสำหรับสวนหรือรั้วสิ่งของ ต่าง ๆ	plɔɯk ²	pwɔk ² (ข)	pwɔk ² (จ)	plɔɯk ⁴ (น)		ปลอวกมิด (ก.ท.)
65	ล่อง	lɔɯŋ [lɔɯŋ ³]	B ₂	(น.) ช่องคามที่นที่ทำได้สำหรับให้สิ่งของลอด ลงได้	lɔɯŋ ³	hwŋ ³ (ข)	lɔɯŋ ⁴ⁿ (ค)	lɔɯŋ ⁶ (น)		ระวังหก <u>ล่อง</u> (ก.ท.)
	ปล่อง	plɔɯŋ [plɔɯŋ ²]	B ₁	(น.) ช่องทะลุ	plɔɯŋ ²	pwŋ ² (ข)	plɔɯŋ ¹ (ค)	plɔɯŋ ⁴ (น)		ทำ <u>ปล่อง</u> ให้ควีนออก (ก.ท.)
66	ลอด	lɔɯd [lɔɯd ³]	D ₂ L	(ก.) ค่าน เข้าไปในช่องหรือได้สิ่งที่มีพื้นหรือ สิ่งที่ขวางอยู่ เบื้องบน	lɔɯd ³	lɔɯd ³ (ข)	lɔɯd ³ (จ)	lɔɯd ⁶ (น)		เดิน <u>ลอด</u> น้ำ (ก.ท.)
	ปลอด	plɔɯd [plɔɯd ²]	D ₁ L	(ว.) หันไป, รอดไป	plɔɯd ²	-	pwɔd ² (ข)	plɔɯd (น)		<u>ปลอด</u> กับ = หันกับ, ไม่มีกับ (ก.ท.)
67	ละ	la [laɯ ⁴]	D ₂ S	(ก.) หิ้ง, วาง, ปลอม, เว้น, สละ	laɯ ⁴	laɯ ⁴ (ข)	laɯ ¹ (ข)	-		เงื่อง <u>ละ</u> ไว้ก่อน (ก.ท.)
	ปลละ	pla [plaɯ ²]	D ₁ S	(ว.) ปลอม, ละทิ้ง, ละ เล่ม	-	-	paɯ ⁶ (ข)	-		อมาปลอม <u>ปลละ</u> เล่มลูก (ก.ท.)
68	ลิด	liɯd [lit ⁴]	D ₂ S	(ก.) สัดแต่ง	lit ⁴	lit ⁶ (น)	lit ⁴ (จ)	lit ⁶ (จ)		ลิดทิ้งไม้ (ก.ท.)
	ปลิด	pliɯd [plit ²]	D ₁ S	(ก.) เขามีมือให้ถูกไม้หลุดจากขั้ว, ไม้หลุด จากที่	plit ²	pit ⁵ (น)	pit ⁶ (จ)	plit ⁵ (น)		<u>ปลิด</u> ลูกมะม่วง (ก.ท.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ใช้ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
69	ลีน	lin [lin ⁴]	C ₂	(น.) ส่วนของสิ่งของต่าง ๆ ที่อยู่ข้างใน มีรูป แบน ๆ ยาว ๆ	lin ⁴	lin ⁴ (ข)	lin ³ (จ)	lin ⁷ (น)		แล <u>น</u> อื่นปลีนดา เป็นอาการหลอก (ก.ท.)
	ปลีน	plin [plin ³]	C ₁	(ก.) กลับข้างในออกข้างนอก	plin ³	pin ⁵ (ข)	pin ³ (จ)	plin ⁴ (น)		ดา เทือกดา <u>ปลีน</u> = แสดงอาการรีบ ร้อนมาก (ก.ท.)
70	ลุก	luk [luk ⁴]	D ₂ S	(ก.) เคลื่อนตัวขึ้น	luk ⁴	luk ⁴ (ข)	luk ⁴ (จ)	luk ⁷ (น)		<u>ลุก</u> จากที่นั่ง (ก.ท.)
	ปลุก	pluk [pluk ²]	D ₁ S	(ก.) ทำให้ตื่นจากหลับ	pluk ²	puk ⁶ (ข)	puk ⁶ (จ)	pluk ³ (น)		<u>ปลุก</u> ให้ตื่น (ก.ท.)
71	แล้	lee [lee ⁴]	C ₂	(ว.) เพียบฆ่า, เพียบไหล	-	-	-	-	แล้ (พจน.)	[พจน.] (พจน.)
	แปล้	plee [plee ³]	C ₁	(ว.) แบนราบ, เพียบ, เต็มที่, เพียบลง	เพียบ)plee ³	-	-	-		เรียบรทุกของหนัก เพียบ <u>แปล้</u> * (ก.ท.)
72	แลง	leey [leey ¹]	A ₂	(น.) ชื่อหินชนิดหนึ่ง เมื่อผู้ใดเดินมีลักษณะอ่อน อย่างดินอ่อน แต่ถูกลมแล้วแข็ง เป็นหินสีแดง อย่างอิฐเผา แต่ปฏึ เป็นรู เหมือนไม้ที่ เหยียง กิน	leey ¹	leey ² (ล)	leey ⁴ (จ)	leey ⁵ (น)		ขอมใช้ศิลา <u>แลง</u> สร้างประสาท (ก.ท.)
	แปลง	pleey [pleey ¹]	A ₁	(ก.) กลับกลาย, เปลี่ยนรูป	pleey ¹	peey ¹ (ล)	peey ¹ (จ)	pleey ³ (น)		ชัก <u>แปลง</u> ตัว เป็นมนุษย์ (ก.ท.)

ลำดับ	คำ	พยางค์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ที่ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำศัพท์ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
73	แลบ	lɛɛɔb [lɛɛp ³]	D ₂ L	(ก.) เป็นแสงแวบ ๆ ออกไป	lɛɛp ³	mɛɛp ³ (ข.)	lɛɛp ³ (ข.)	lɛɛp ⁶ (น.)		ฟ้า <u>แลบ</u> (ก.ท.)
	แปลบ	plɛɛɔb [plɛɛp ²]	D ₁ L	(ว.) บลาบ, แวบ, วาบ	plɛɛp ²	~lɛɛp ³ (ข.)	pɛɛp ² (ข.)	pɛɛp ² (ข.)	-	แสงสะท้อน <u>แปลบ</u> เข้ามาตา (ก.ท.)
74	โล่ง	looŋ [looŋ ³]	B ₂	(ว.) ไปรุ่ง, ว่าง, ไม่มี	looŋ ³	looŋ ³ (ข.)	looŋ ¹ (ข.)	looŋ ⁴ (ส.)		<u>ห้องโล่ง</u> (ก.ท.)
	ไปโล่ง	plooŋ [plooŋ ²]	B ₁	(ว.) โล่ง	-	poŋ ² (ข.)	poŋ ⁵ (ข.)	-		[พจน.] (พจน.)
75	ไล่	lai [lai ³]	B ₂	(ก.) ขับให้หนี, รังตามเพื่อให้หนี	lai ³	lai ³ (ข.)	lai ¹ (ข.)	lai ⁴ (ส.)		" <u>ผีข่มผีไล่</u> แหง หาคำย" (ล.พระลอ)
	ไปไล่	plai [plai ²]	B ₁	(ว.) เลยไป	-	-	-	-	ไปไล่ (พจน.)	" <u>ไปไล่</u> ไปยังเหย้าเรือน" (ล.พระลอ)
76	ละ	la [laɔ ⁴]	D ₂ S	(ก.) หิ้งวางปล่อย เว้นสละ	laɔ ⁴	laɔ ⁴ (ข.)	laɔ ⁴ (ค.)	laɔ ³ (ส.)		<u>ละ</u> ข้อความไว้ให้เข้าใจเอง (ก.ท.)
	หละ	phla [phlaɔ ²]	D ₁ S	(ก.) จากออกไป สละออกไป	phlaɔ ²	-	phlaɔ ³ (ค.)	phlaɔ ⁶ (ส.)		<u>หละ</u> จากไป (ก.ท.)
77	ลี	li [liɔ ⁴]	D ₂ S	(ก.) อาการที่ของ เป็นปุ่น เป็นแง้แตกขึ้นไปเล็กน้อย	liɔ ⁴	-	liɔ ¹ (ข.)	-		<u>พันลี</u> (ก.ท.)
	หลิ	phli [phliɔ ²]	D ₁ S	(ก.) เพิ่งออกปรีออกมา	phliɔ ²	-	phliɔ ⁶ (ข.)	phliɔ (ส.)		<u>ใบไม้หลิ</u> (ก.ท.)
78	เละ	le [leɔ ⁴]	D ₂ S	(ว.) เบื้อยจนไม่มี เป็นรูป	leɔ ⁴	leɔ ⁶ (น.)	leɔ ¹ (ข.)	leɔ ³ (ส.)		หลไม้ <u>เฝ้าเละ</u> หมดแล้ว
	เพละ	phle [phleɔ ²]	D ₁ S	(ว.) เสียงสาคโคลน, ทั้งโคลน	phleɔ ²	-	phleɔ ⁶ (ข.)	phleɔ ² (น.)		เสียงหล่นดัง <u>เพละ</u> (ก.ท.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
79	เลาะ	lɔ [lɔɔ ⁴]	D ₂ S	(ก.) ลิด, ทำให้หลุด	lɔɔ ⁴	lɔɔ ⁴ (ซ)	lɔɔ ⁴ (จ)	-		<u>เลาะ</u> ตะเช็บผ้า
	เพลาะ	phlɔ [phlɔɔ ²]	D ₁ S	(ว.) เสียงหลุดจากช่องกระบอก	-	-	-	-		[พจน.] (พจน.)
80	แลง	lɛɛŋ [lɛɛŋ ¹]	A ₂	(น.) ชื่อหินชนิดหนึ่ง เมื่ออยู่ใต้ดินมีลักษณะอ่อน อย่างดินอ่อน แต่ถูกลมแล้วแข็ง เป็นหินสีแดง อย่างอิฐเผา แต่ปรุ เป็นรู เหมือนไม้ที่ เจริงกิน	lɛɛŋ ¹	lɛɛŋ ² (ล)	lɛɛŋ ⁴ (จ)	lɛɛŋ ⁵ (น)		ขอมโบราณใช้ศิลา <u>แลง</u> สร้าง ปราสาท (ก.ท.)
	แฝง	phlɛɛŋ [phlɛɛŋ ⁵]	A ₁	ดัดแปลง	phlɛɛŋ ⁵	-	phɛɛŋ ⁶ (จ)	phlɛɛŋ ⁶ (ส)		ภาษาเขมรมีการ <u>แฝง</u> คำใช้ (ก.ท.)
81	รวด	ruaɔd [ruaɔ ³]	D ₂ L	(ว.) เร็ว, ไว	ruaɔ ³ (เร็ว)	-	-	-		ตัวอย่าง <u>รวด</u> เร็ว* (ก.ท.)
	หรวด	bruaɔd [phruaɔ ³]	D ₂ L	(ว.) อากาารที่เป็นไปอย่างรวดเร็วโดยไม่ ยั้งหรือรอบคอบ	phruaɔ ³	-	phuau ³ (จ)	phluau ⁴ (ส)		<u>จุก</u> หรวดขึ้นจากที่นั่ง (ก.ท.)
82	ร่อง	rɔɔŋ [rɔɔŋ ³]	B ₂	(น.) รอยลึกยาว	rɔɔŋ ³	hɔɔŋ ³ (ซ)	hɔɔŋ ¹ (ข)	rɔɔŋ ⁶ (น)		บุคคิม เป็น <u>ร่อง</u> ให้น้ำไหล (ก.ท.)
	หร่อง	brɔɔŋ [phrɔɔŋ ³]	B ₂	(ว.) น้อยไป, ไม่เต็ม, ขุนไป	phrɔɔŋ ³	-	-	phrɔɔŋ ⁶ (น)		น้ำ <u>หร่อง</u> ไถ่ = น้ำไม่เต็มไถ่ (ก.ท.)
83	ร่อง	rɔɔŋ [rɔɔŋ ⁴]	C ₂	(ก.) แปลงเสียงดัง	rɔɔŋ ⁴	hɔɔŋ ⁴ (ซ)	hɔɔŋ ³ (จ)	rɔɔŋ ⁷ (น)		นก <u>ร่อง</u> (ก.ท.)
	หร่อง	brɔɔŋ [phrɔɔŋ ⁴]	C ₂	(ก.) ชุด, กล่าว, ร้อง	-	-	-	-		"ข้าฟังเหลือที่ <u>หร่อง</u> " = ฟังแล้วเหลือ ที่จะพูด (ล.พระลอ)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษา ท้องถิ่น	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน จำนวนกรร	ตัวอย่างการใช้คำ
84	ร้อบ	rɔɔy [rɔi ³]	B ₂	(ก.)กร่อนออกไป	rɔi ³	-	lɔɔi ¹ (อ.)	-		คมีค <u>ร้อบ</u> หมด (ก.ท.)
	หร้อบ	brɔɔy [phrɔi ³]	B ₂	(ว.)คร่ำครา, แก่คร่ำ	-	-	-	-	หร้อบ(พจน.)	[พจน.] (ก.ท.)
85	วาง	raaŋ [raaŋ ¹]	A ₂	(ว.)จาง, เรือ ๗, ไม่กระจ่าง	raaŋ ¹	laaŋ ¹ (ข)	laaŋ ⁴ (อ.)	laaŋ ⁵ (น.)		เห็น <u>วาง</u> ๗ (ก.ท.)
	หวาง	braaŋ [phraaŋ ¹]	A ₂	(ก.)ทำให้เลือน, ทำให้เข้าใจเป็นอื่น	phraaŋ ¹	-	phaaŋ ⁴ (อ.)	phraaŋ ⁵ (น.)		<u>หวาง</u> ดา (ก.ท.)
86	ร่า	ram [ram ³]	B ₂	(ก.)ชดช้ำ ๗	ram ³	ham ³ (ข)	-	ram ⁴ (ส.)		ทำงาน <u>ร่า</u> ไปไม่หยุด (ก.ท.)
	หร่า	bram [phram ³]	B ₂	(ว.)ช้ำ ๗ ซาก ๗, บ้อย ๗	phram ³	-	phlam ⁴ⁿ (ค)	phram ⁴ (ส.)		<u>หร่า</u> บ่น (ก.ท.)
87	ริง	rīŋ [rīŋ ¹]	A ₂	(ก.)รัด	rīŋ ¹	-	hiŋ ⁴ (อ.)	rīŋ ⁴ (ส.)		เสื้อผ้า <u>รัด</u> รัด <u>ริง</u> ไปหมด (ก.ท.)
	หริง	brīŋ [phrīŋ ¹]	A ₂	(น.)ไม้กระดานหน้าใหญ่พอกับวง เรือนรัดรอบ เสาทั้งสี่ด้าน	-	-	-	-	หริง(พจน.)	[พจน.] (ก.ท.)
88	รุน	run [run ¹]	A ₂	(ก.)ทำให้ถ้ำออก	run ¹	-	-	run ² (ส.)		กิน <u>รุน</u> ให้ถ้ำ (ก.ท.)
	หรุน	brun [phrun ¹]	A ₂	(ว.)ปฐ, ทะลุ เป็นรูไปทั่ว	phrun ¹	-	phun ⁴ (อ.)	phrun ² (ส.)		นอนกิน <u>หรุน</u> ไม่จมน (ก.ท.)
89	เรียม	riak [riak ³]	D ₂ L	(ก.)รองบอกชื่อ, ร้องหา	riak ³	hiak ⁴ (ล)	liak ⁴ⁿ (ค)	riak ⁴ (ส.)		แม่ <u>เรียม</u> ลูก (ก.ท.)
	หเรียม	briak [phriak ³]	D ₂ L	(ว.)เสียงร้องมาก ๗ เช่น เสียงนกร้อง	-	-	-	-		"นกประนังกันร้อง เพราะไพร่ก้อง ป่าก้อง <u>หเรียม</u> พื้นหงษ์" (ล.พระลอ)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษา ท้องถิ่นเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ใช้ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
90	เรียง	riay [riay ¹]	A ₂	(ก.) จัดให้เป็นแถว	riay ¹	liay ¹ (ข)	hiay ⁴ (จ)	riay ⁵ (น)		เรียงขนมใส่ถาด (ก.ท.)
	เพรียง	briay [phriay ¹]	A ₂	(ว.) พร้อม	(พร้อม)phriay ¹	-	phiay ⁴ (จ)	-		มากันพร้อมเพรียง* (ก.ท.) "จักจันเรไรมาส่งเสียง เสนาะ เพราะเพรียงในหงโหร" (บในทรา)
91	เรียว	riaw [riaw ¹]	A ₂	(ว.) เล็กลงไปตามลำดับ	riaw ¹	heu ¹ (ข)	hiaw ⁴ (จ)	riaw ⁵ (น)		เรียวไม้ = ปลายไม้ (อักข.)
	เพรียว	briaw [phriaw ¹]	A ₂	(ว.) เปรียว, เรียว	phriaw ¹	-	phiaw ⁴ (จ)	phriaw ⁵ (น)		เรือลำที่รูปเพรียวดี (ก.ท.)
92	ลวก	luak [luak ³]	D ₂ L	(ว.) อย่างหย่าบ ๗ มีกง่าย, คร่าว ๗. ยัง ไม่เรียบร้อย	luak ³	-	luak ³ (จ)	luak ⁶ (น)		ทำงานลวก ๗ (น.)
	พลวก	bluak [phluak ³]	D ₂ L	(ก.) ไม่นั่น	-	-	-	phluak ⁶ (น)		ดินพลวก, ต้นไม้พลวก = ต้นไม้ล้ม (น.)
93	ล้อย ๗	lwoy [lwoi ³]	B ₂	(ว.) พลอย ๗	-	-	-	-	ล้อย (พจน)	[พจน.] (พจน)
	พล้อย	blwoy [phlwoi ³]	B ₂	(ว.) ชุดง่าย ๗. โดยไม่ตรีตรง	phlwoi ³	-	-	phlwoi ⁶ (น)		ชุดพล้อย ๗ (ก.ท.)
94	ลัด	latd [lat ⁴]	D ₂ S	(ก) ดัด (นิ้ว), สลัดออกไป	lat ⁴	lat ⁴ (ข)	-	lat ⁶ (จ)		ลัดนิ้วมือเดียว (สำนวน) = ดัดนิ้วมือ เที่ยงครึ่งเดียว (ก.ท.)
	พลัด	blatd [phlat ⁴]	D ₂ S	(ก) ตกจาก, หลุดออกจาก	phlat ⁴	pat ⁴ (ข)	phat ⁴ (จ)	phlat ⁶ (จ)		พลัดหล่นจากมือ (ก.ท.)
95	ลาม	laam [laam ¹]	A ₂	(ก) ขยายมากออกไป	laam ¹	laam ² (น)	laam ⁴ (จ)	laam ⁵ (น)		เก็ดหื้อไหม้นลามไป = ย่ำให้ไหม้น ลารไป (นา)
	พลาม	blaam [phlaam ¹]	A ₂	(ว.) อากาศที่กินอาหารและเคี้ยวปากกว้าง	-	phaam ² (น)	-	-		พลามแท้หลามว่า = กินนมมานานจริง (นา)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
96	ล่ำม	laam [laam ³]	B ₂	(ก.) ยุกไว้	laam ³	laam ³ (ข.)	laam ¹ (จ.)	laam ⁴ (ส.)		ล่ำมใช้นักโทษ (ก.ท.)
	หล่ำม	blaam [phlaam ³]	B ₂	(ว.) ยุกไม่รู้จกจบ	phlaam ³	-	-	phlaam ⁴ (ส.)		ยุกหล่ำม (ก.ท.)
97	ลุ่ม	luy [lui ³]	B ₂	(ก.) คลายออก	lui ³	lui ⁵ (นา.)	lui ¹ (จ.)	lui ⁴ (ส.)		เชือกลุ่ม = เชือกคลายออก (ส.)
	หลุ่ม	bluy [phlui ³]	B ₂	(ก.) มุ่ม, เปื้อนหลุดออก	-	-	-	phlui ⁴ (ส.)		สมุดคณาน้ำหลุ่มหมดแล้ว (ส.)
98	เล็ด	leʔd [let ⁴]	D ₂ S	(ก.) ลอดออกแต่น้อย	let ⁴	let ⁶ (ล.)	let ^{4b} (ล.)	let ⁷ (น.)		น้ำคาเล็ด (ก.ท.)
	เพล็ด	bleʔd [phlet ⁴]	D ₂ S	(ก.) หลีออก, งอกออก	-	-	-	-	เพล็ด (พจน.)	[พจน.] (พจน.)
99	เลียง	liay [liay ³]	B ₂	(ก.) หลีก, หลบ, หนี	liay ³	liay ³ (ข.)	liay ¹ (จ.)	liay ⁶ (น.)		เดินเลียงไปให้พ้น (ก.ท.)
	เพลียง	bliay [phliay ³]	B ₂	(ก.) เลียง, หลีก	phliay ³ (พล้า)	-	-	-		ระวังอย่าให้เพลียงพล้า (ก.ท.)

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ต่อไปนี้เป็นตารางคำคู่ ในข้อ ๕.๓.๒ ซึ่งแสดงลักษณะการแปลงคำ โดยแปลงเสียงพยัญชนะต้นระหว่างพยัญชนะต้นที่ควบดากับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้นที่เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะอื่นมาควบด้า คำเหล่านี้มีเสียงวรรณยุกต์อยู่ต่างของกันในแต่ละคู่

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ที่ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา พื้นเหนือ	ภาษา พื้นอีสาน	ภาษา พื้นใต้	คำที่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
1	ร้าย	raay [raai ³]	B ₂	(ก.) ร่ำ, เดิมกรวดกราย, เดิมได้สังหระ	-	-	-	raai ⁵ (ล.)		เดินร้าย = เดินร่ำไปมา (ล.)
	กราย	kraay [kraai ¹]	A ₁	(ก.) เดินอย่างมีท่าทำ	kraai ¹	-	kaai ¹ (ย.)	kraai ³ (ล.)		กรายไปกรายมา = เดินไปมา อย่างกรวดกราย (ล.)
2	เร่ง	reenj [reŋ ³]	B ₂	(ก.) บังคับให้เร็ว	reŋ ³	heŋ ³ (ย.)	leŋ ¹ (จ.)	reŋ ⁶ (น.)		เร่งทำให้เสร็จ (ก.ท)
	เกรง	kreenj [kreeŋ ¹]	A ₁	(ว.) กสัว, ขยาด, ขาม, ไม่กล้า	kreeŋ ¹	keeŋ ⁶ (ย.)	keeŋ ¹ (จ.)	kreeŋ ³ (น.)		เกรงจะทำไมกัน, กสัวเกรง* (ก.ท)
3	แรง	reeŋ [reeŋ ¹]	A ₂	(น.) ก้าสง, อ้ามาล (ว.) แอ้ง, มีก้าสง	reeŋ ¹	heeŋ ¹ (ย.)	heeŋ ⁴ (จ.)	reeŋ ⁵ (น.)		ไม่คอยฉนแรง = ไม่คอยมีก้าสง (ก.ท)
	แกร่ง	kreeŋ [kreeŋ ²]	B ₁	(ว.) แอ้ง, แอ้งกร้าว	kreeŋ ²	-	-	kreeŋ ³ (น.)		หินก้อนนี้แกร่งมาก (ก.ท)
4	ล้น	ln [lon ⁴]	C ₂	(ก.) ท่วม, หลาม	lon ⁴	lon ⁴ (ย.)	lon ³ (จ.)	lon ⁶ (ล.)		เปิดน้ำจนไหลล้นโอ่ง (ก.ทง)
	กล้น	klŋ [klon ²]	B ₁	(ก.) เกสื่อนกลาด, ต้มตุง, เรียบราบอยู่	-	-	-	-		พวกโจรถูกฆ่าอยู่เกลื่อนกล่น (ก.ท) "กล่นน้ำร้อยน้ำเพิ่ม" (ตะเลงทำย)
5	ล้วง	luaj [luaj ⁴]	C ₂	(ก.) เอามือสอดเข้าไปในที่ซึ่งเป็นช่องเป็นรู	luaj ⁴	luaj ⁶ (นา.)	luaj ³ (จ.)	luaj ⁷ (น.)		ล้วงกระเป๋า, ล้วงคองเห่า (ก.ท)
	กลวง	kluaj [kluaj ¹]	A ₁	(ว.) เป็นรู, เป็นโพรง	kluaj ¹	kuaj ¹ (นา.)	kuaj ¹ (จ.)	kluaj ³ (น.)		ไม้กลวง (ก.ท)
6	ล่อน	lwan [lwan ³]	B ₂	(ก.) หลุดหลุด, หมด, กะเพาะ	lwan ³	-	lwan ¹ (จ.)	-		เงาะล่อน = เนื้อหลุดออกจากเมล็ด ได้ง่าย (ก.ท)
	กล่อน	klwan [klwan ³]	C ₁	(ว.) เสียน, โส้น (ก.) ตัดให้เกรียน	klwan ³	kon ⁵ (นา.)	-	klwan ⁴ (น.)		กล่อนผม = ตัดผมจนสั้นเกรียน (ก.ท)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำพ้อง เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
7	ลอม	lɔɔm [lɔɔm ¹]	A ₂	(ก.) อากาศที่โค้งเข้าหากันเป็นวง	-	-	lɔɔm ^{3ก} (ค.)	lɔɔm ⁴ (ล.)		ลอมฟาง (พจน.)
	กล่อม	klɔɔm [klɔɔm ²]	B ₁	(ก.) ทำให้กลม	klɔɔm ²	kwɔm ² (ข.)	-	-		กล่อมเส้า (พจน.)
8	สิ้น	liin [liin ³]	B ₂	(ว.) โดลปรูดไป, เสื่อมไป, ไร้ผิด	liin ³	miin ⁴ (ล.)	miin ¹ (ข.)	liin ⁶ (น.)		สิ้นหกล้ม (ก.ท.)
	กลืน	kliin [kliin ¹]	A ₁	(ก.) ทำให้เสื่อกลงไปตามลำคอ	kliin ¹	liin ² (ล.)	kliin ¹ (ข.)	kliin ³ (น.)		กลืนอาหาร (ก.ท.)
9	เสียบ	lia [lia ¹]	A ₂	(ก.) แลบลิ้นกวางตอกไป	lia ¹	lia ¹ (ข.)	lia ⁴ (จ.)	lia ⁵ (น.)		หมาเสียบปาก (ก.ท.)
	เกสับ	klia [klia ²]	B ₁	(ก.) กระจายของออกไปให้เสมอกัน	klia ²	khia ² (ข.)	kia ⁵ (จ.)	klia ⁴ (น.)		เกสับทราย (ก.ท.)
10	ไล่	lai [lai ⁴]	C ₂	(ก.) ฉาบ, ละเลง, อูบ	lai ⁴	-	lai ³ (จ.)	lai ⁶ (ล.)		เอาแป้ง <u>อูบไล่</u> * (ก.ท.)
	ไล่	klai [klai ²]	B ₁	(ก.) ทา, ไล่	-	-	-	-		[พจน.] (พจน.)
11	วาง	wɛɛŋ [wɛɛŋ ¹]	A ₂	(ก.) ล้อมวาง	-	-	-	-		[พจน.] (พจน.)
	แกว่ง	kwɛɛŋ [kwɛɛŋ ²]	B ₁	(ก.) ควาง, กวณ	kwɛɛŋ ²	kwɛɛŋ ³ (ก.)	kwɛɛŋ ⁵ (จ.)	kwɛɛŋ ³ (น.)		น้ำโองนี้ <u>แกว่ง</u> สำรสมแล้ว (ก.ท.)
12	ร่ำ	raa [raa ¹]	C ₂	(ก.) ตึง, หึง	-	-	-	-		"เขาก็ <u>ร่ำ</u> ตัวเข้าทรง" (นิทราชาคริต)
	คร่ำ	graa [khraa ³]	B ₂	(ก.) จุก, ร้าง, ตึง, ลาก	khraa ³	-	-	khraa ⁶ (น.)		จุก <u>คร่ำ</u> , ถูก <u>คร่ำ</u> ตัวไปจากบ้าน (ก.ท.)
13	ราว	raaw [raau ¹]	A ₂	(ว.) ประมาณ, เฝียง	raau ¹	-	haau ⁴ (ข.)	raau ⁴ (ล.)		ลอบตกร <u>ราว</u> 5 คน (ก.ท.)
	คร่ำว	graaw [khraau ³]	B ₂	(ว.) ไร้ขีดเจน, ไร้เรียบร้อย, ไร้กระชับ	khraau ³	-	-	khraau ⁵ (ล.)		ได้แต่ <u>คัดคร่ำว</u> ๆ ยังบอกอะไร แกไม่ <u>ได้</u> (ก.ท.)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ที่ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่มี เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
14	รุ่ม	ruy [rui ³]	B ₂	(ว.) หลุดออกจากที่เดิมทีละเล็กทีละน้อย	rui ³	lui ⁵ (ล.)	lui ¹ (จ.)	lui ⁴ (ส.)		เส้นด้ายเชียวรุ่มออกจากกริมผ้า (ก.ท.)
	ครุ่ม	gruy [khru ¹]	A ₂	(น.) ขยายผ้าที่ทำเป็นเส้น ๆ	khru ¹	-	khui ⁴ (จ.)	khru ² (ส.)		ชายครุ่ม* ผ้าห่มคอ (ก.ท.)
15	เรียว	riaw [riau ³]	B ₂	(น.) แร้ง, ก่าสัง, เรียบคล้ายฟ้าที่ไหลเชี่ยว แรง	riau ³ (แรงแจ้ง)	-	-	-		มีเรียวแรงแรงมาก มีก่าสังมาก (ก.ท.)
	เคียว	griaw [khriau ¹]	A ₂	(ว.) รับไป, รับมา	griaw ¹	-	-	-	เคียว	[พจน.] (พจน.)
16	ล่อน	lown [lon ³]	B ₂	(ก.) หลุดหมด, หมด, กะเทาะ	lown ³	lon ⁵ (ล.)	lown ¹ (จ.)	lown ⁵ (ส.)		สีที่ทาผนังหลุดล่อนออกเป็น แผ่น ๆ (ก.ท.)
	คลอน	glown [khlown ¹]	A ₂	(ว.) ไม่แน่น, ง่อนแง่น	khlown ¹	khown ² (ล.)	khown ⁴ (จ.)	khlown ² (ส.)		พืชมคลอนหลายชนิดแล้ว (ก.ท.)
17	ลอย	lway [lwai ¹]	A ₂	(ก.) ทรงตัวอยู่ในอากาศ, ปลิวให้ไปตามฟ้า หรืออากาศ	lwai ¹	lwai ² (น.)	lwai ⁴ (จ.)	lwai ⁵ (น.)		ว่าวลอยอยู่ในท้องฟ้า (ก.ท.)
	คล้อย	glway [khlwai ⁴]	C ₂	(ก.) ไกลออกไปทุกที, เคื่องออกไปไกล	khlwai ⁴	khwai ⁶ (น.)	khwai ³ (จ.)	khlwai ⁷ (น.)		ทอดคล้อยหลังก็ถูกนิมทา (ก.ท.)
18	ล้ำ	lam [lam ⁴]	C ₂	(ว.) ยิ่ง, ล้น	lam ⁴	lam ⁴ (ย.)	lam ³ (จ.)	-		งามล้ำ = งามยิ่งนัก (ก.ท.)
	คล้ำ	glam [khlam ³]	B ₂	(ว.) เกือบกลั่น, มาก	(คล้ำ) khlam ³	-	-	-		[พจน.] รับประทานอาหาร อยู่ที่ห้องสำนวมหลวง (ก.ท.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ที่ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
19	ไล่	lai [lai ³]	B ₂	(ก) ขับไล่	lai ³	lai ³ (ย)	lai ¹ (จ)	lai ⁶ (น)		แมวไล่จับหนู (ก.ท)
	ไล่	glai [khlai ¹]	A ₂	(ก) ไ้	-	-	-	-		[พจน.] "เส้ผมายใหญ่ก็ไล่คลคล" ^๑ (ค.ท)
20	วาน	waan [waan ¹]	A ₂	(น) ช่องที่เจาะบากที่กงเรือเพื่อให้ไถเดิน	-	-	-	-	วาน (พจน)	ช่องวาน (พจน)
	ควาน	gwaan [khwaan ⁴]	C ₂	(ก) แวะ, ควากอก	khwaan ⁴	-	khuan ³ (จ)	khwaan ⁷ (น)		ควานทอง, ควานผลไม้ (ก.ท)
21	แวน	ween [wen ³]	B ₂	(น) ขอบ, เขต	wen ³ (แคว้น)	-	-	-		แวนแคว้น ^๑ (ก.ท)
	แคว้น	gween [khween ⁴]	C ₂	(น) ถิ่น, แดน	khween ⁴	-	-	-		แคว้นลานนาไทย (ก.ท)
22	รัง	raŋ [raŋ ⁴]	C ₂	(ก) ยั้ง, รอ, คอย; เฝ้ายาว	raŋ ⁴	haaŋ ⁴ (ย)	lay ³ (จ)	raŋ ⁷ (น)		คอยรังไว้รอให้ไป (ก.ท)
	ตรัง	traŋ [traŋ ¹]	A ₁	(ก) ติดอยู่	traŋ ¹	-	-	-		"คือเงาตัดตัวตรัง ตรังแน่นอยู่นา" (ส.พระลอ)
23	ริม	rim [rim ¹]	A ₂	(น) ปลาย, ขอบ	rim ¹	him ¹ (ย)	him ⁴ (ช)	rim ⁴ (ล)		ริมทะเล = ปลายทะเล; ริมจาน ขอบจาน (ก.ท)
	ปริม	prim [prim ²]	B ₁	(ว) เกือบท่วม, เกือบเต็ม	prim ²	-	-	prim ³ (ล)		ดอกบัวปริมบัว = ดอกบัวที่หักบัว เล็กน้อย น้ำเกือบท่วมดอก (ก.ท)
24	ริม	rim [rim ¹]	A ₂	(ว) โกล้, ชัด, เกือบ	rim ¹	him ¹ (ย)	him ⁴ (ช)	rim ⁵ (น)		อูปริมริ้ว = อู่อโกล้หรือชิดกับริ้ว (ชกข)
	ปริม	prim [prim ²]	B ₁	(ว) เกือบท่วม, เกือบเต็ม	prim ²	-	-	prim ³ (ล)		ดอกบัวปริมบัว (ก.ท)

(๑) ในภาษาถิ่นเหนือเช่น เชียงใหม่และลำปาง คำว่า รัง ไม่ใช่เป็นกริยาในประโยค เป็น ล่ายรัง = เข็มขัด, ชินฮ้างอก = กระโถมอก

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ที่ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่ เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
25	เรื่อง	riəŋ [riəŋ ¹]	A ₂	(ว.) รุ่งเรือง, ล่าวาง, ลุงไล่	riəŋ ¹	hiəŋ ¹ (ช.)	hiəŋ ⁴ (จ.)	riəŋ ⁵ (น.)		สำรับเรื่องแต่ง = สำรับปรากฏแต่ง ล่าวางออกจากหัว (ก.ท.)
	เป็ร็อง	priəŋ [priəŋ ²]	B ₁	(ก.) เขียวชาตูปรุโปร่ง, แดกจาง	priəŋ ²	-	-	-		เด็กคนนี้เป็ร็องปราด ตีจริง (ก.ท.)
26	เรื้อย	riəy [riəi ³]	B ₂	(ว.) ไม่ขาดระยะ	riəi ³	lai ⁴ (ล.)	liəi ¹ (จ.)	riəi ⁵ (ส.)		เดินเรื้อยไป (ก.ท.)
	เป็ร็อย	priəy [priəi ³]	C ₁	(จ.) คล่อง	-	-	-	-	เป็ร็อย (พจน.)	ชุดเป็ร็อย = ชุดคล่อง (พจน.)
27	ล่น	ln [lon ³]	B ₂	(ก.) รุ่ง, รุ่งเร็ว	-	lon ⁴ (นา.)	-	-		จะล่นไปไหน = จะรุ่งไปไหน (นา.)
	ปล่น	pln [plon ³]	C ₁	(ก.) คุณพวกรวมครอบครัวมีตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป แย่งชิงเอาสิ่งของของคนอื่นด้วยความ บังอาจ	plon ³	pon ⁴ (น.)	pon ³ (จ.)	plon ⁴ (น.)		ขโมยยื่นปล่นบ้าน (นา.)
28	ล่อน	lown [lon ³]	B ₂	(ก.) หลุดหมด, หหมด, กะเทาะ (ว.) แกะ ออกง่าย	lown ³	lown ⁵ (ล.)	lown ¹ (จ.)	lown ⁵ (ส.)		เงาะล่อน (ก.ท.)
	ปล่อน	plown [plon ³]	C ₁	(ก.) ปลิ้นเป็ลือกหรือเมล็ดในผลไม้อกจาก ปาก	plown ³	-	-	-		ปล่อนเมล็ดอ่อนหมา (ชกข.)
29	ลวย	lwoy [lwoi ¹]	A ₂	(ก.) ปลอ่ยให้ไปตามหน้าหรืออากาศ	lwoi ¹	lwoi ¹ (ช.)	lwoi ⁴ (จ.)	lwoi ⁵ (น.)		ใบไม้ร่วงลวยไปตามกระแสน้ำ (ก.ท.)
	ปลอ่ย	plwoy [plwoi ²]	B ₁	(ก.) สลัด, วาง, ทอดจระ, ไม่กักขัง, ไม่หลุด ทิ้งไป	plwoi ²	plwoi ² (ช.)	plwoi ⁵ (จ.)	plwoi ³ (น.)		ปลอ่ยนกปลอ่ยปลา (ก.ท.)

ลำดับ	คำ	สัญลักษณ์	วรรณยุกต์ ในภาษาไทย ดั้งเดิม	ความหมาย	ภาษา กรุงเทพฯ	ภาษา ถิ่นเหนือ	ภาษา ถิ่นอีสาน	ภาษา ถิ่นใต้	คำที่มี เฉพาะใน พจนานุกรม	ตัวอย่างการใช้คำ
30	ลิว	liw [liu ³]	B ₂	(ว.) อาการที่เห็นจนโกลศับ หรืออู่งลิว	liu ³	liu ³ (ย.)	liu ¹ (ย.)	liu ⁶ (น.)		ลู่งลิว, ลอยลิวไปตามลม (ล.)
	ปลิว	pliw [p ^h liu ¹]	A ₁	(ก.) ลอยตามลม, ถูกลมพัดไป	pliu ¹	piu ⁶ (ย.)	piu ¹ (ย.)	pliu ³ (น.)		ใบไม้ปลิว, ทุ่งปลิว (ล.)
	ลิว	liw [liu ¹]	A ₂	(ก.) ขว้าง, ปา	li-	-	-	liu ⁵ (น.)		ลิวทิ้ง = ขว้างทิ้ง (ล.)
31	แล้	lee [lee ³]	B ₂	(ก.) นอนผิดเสื่อเป็นแ่งต่างๆ	lee ³	lee ³ (ย.)	lee ¹ (จ.)	lee ⁶ (น.)		แล้เพื่อเอาเกสอทา (ก.ท.)
	แปล้	plee [p ^h lee ³]	C ₁	(ว.) แบนราบ, เียบ, เตี้ยลง	(เียบ)- plee ³	-	-	-		เรือบรรทุกของเียบแปล้ (ก.ท.) ผมเียบแปล้ (ก.ท.)
32	ลือ	luy [lui ³]	B ₂	(ก.) คลายออก, ไร้แ่ง	lui ³	lui ⁵ (ล.)	-	lui ² (น.)		ปวงเชือกลือออก (ก.ท.)
	ผลุ	phluy [phlui ⁵]	A ₁	(ว.) อาการที่เชือกหรือปวงหลุดโดยเร็ว	li-	-	-	-		[พจน.] (พจน.)
33	ร่วน	ruan [ruan ³]	B ₂	(น.) ของที่เป็นก้อนไม่เหนียวแตกละเอียด ง่าย	ruan ³	huan ³ (ย.)	luan ¹ (ย.)	ruan ⁶ (น.)		ดินร่วน (ก.ท.)
	พรวน	bruan [phruan ¹]	A ₂	(ก.) คุ้ยดินให้เป็นกลุ่มล้อมต้นไม้, ทำดินให้ โปร่ง	phruan ¹	phuan ¹ (ย.)	phuan ⁴ (ย.)	phruan ⁵ (น.)		พรวนดินให้ร่วน (ก.ท.)
34	รวม	room [room ¹]	A ₂	(ก.) รวบรวม, ออมไว้	-	hroom ² (น.)	hoom ⁴ (ย.)	-		[พจน.] (พจน.)
	พร้อม	broom [phroom ⁴]	C ₂	(ว.) ร่วมกัน, ครบครัน	phroom ⁴	phroom ⁶ (น.)	phroom ³ (ย.)	phroom ⁶ (ล.)		มาประชุมพร้อมกัน (ก.ท.)

ข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวกับกา รแปลงคำโดยแปลง เสียงพยัญชนะต้นทั้ง ๓ แบบ คือการแปลงคำโดยแปลง เสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรกลางกับพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูงหรืออักษรต่ำ การแปลงคำโดยแปลง เสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูง กับพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรต่ำ และการแปลงคำโดยแปลง เสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ควบคล้ายกับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้นที่เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่นมาควบคล้าย ดังที่ปรากฏในตารางข้างต้นนั้น แสดงให้เห็นลักษณะของคำประมาณกว่า ๒๐๐ คู่ ซึ่งผิดแผกกันที่พยัญชนะต้น โดยที่ความหมายของคำแต่ละคู่มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอยู่อย่าง เห็นได้ชัดมากบ้างน้อยบ้าง แล้วแต่ความเปลี่ยนแปลงทางด้านความหมาย ลักษณะทั้ง ๓ ดังกล่าว ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ถือว่าเป็นการแปลงคำโดยแปลง เสียงพยัญชนะต้นดังได้กล่าวมาแล้ว

เมื่อพิจารณาทางด้านหมวดคำ ปรากฏว่าในการแปลงคำโดยแปลง เสียงพยัญชนะต้นนี้ คำข้อมูลแต่ละคู่อาจ เปลี่ยนหมวดคำหรือไม่ เปลี่ยนหมวดคำไปด้วยก็ได้ และเป็นที่น่าสัง เกตว่า ในขณะที่แปลงคำถ้าหากมีการ เปลี่ยนหมวดคำด้วย ความเปลี่ยนแปลงนั้นจะอยู่ในระหว่างคำในหมวดคำเพียง ๓ หมวดเท่านั้น คือหมวดคำกริยา หมวดคำนาม และหมวดคำวิเศษณ์ ในทำนอง เกี่ยวกับการ เปลี่ยนแปลงหมวดคำเมื่อมีการแปลงคำโดยแปลง เสียงวรรณยุกต์ดังที่กล่าวมาแล้วในบทที่ ๔ คือการ เปลี่ยนแปลงหมวดคำจะปรากฏดังนี้

การ เปลี่ยนแปลงระหว่าง	<u>คำกริยา</u>	กับ	<u>คำนาม</u>
การ เปลี่ยนแปลงระหว่าง	<u>คำกริยา</u>	กับ	<u>คำวิ เศษณ์</u>
การ เปลี่ยนแปลงระหว่าง	<u>คำวิ เศษณ์</u>	กับ	<u>คำนาม</u>

เมื่อพิจารณาคำด้านความหมาย ปรากฏว่าจากคำข้อมูลทั้งหมดที่แสดงการแปลงคำโดยแปลง เสียงพยัญชนะต้นทั้ง ๓ แบบ ต่างก็มีลักษณะบางประการทางด้าน

ความหมายที่สัมพันธ์กันอยู่ ลักษณะเหล่านี้ผู้เขียนใคร่ขอเสนอไว้ว่า อาจเป็น
แนวทางที่ใช้ในการแปลคำก็ได้ ลักษณะดังกล่าวมีดังนี้

ตารางที่ ๒๓ แสดงลักษณะความสัมพันธ์ทางด้านความหมายของคำที่มีการแปลคำ
โดยแปลงเสียงพยัญชนะต้นทั้ง ๓ แบบ และมีการเปลี่ยนแปลงทางด้าน
หมวดคำด้วย

๑. อาการที่ใช้สิ่งหนึ่ง เป็น เครื่องมือ	สิ่งที่ใช้ เป็น เครื่องมือหรือสิ่งที่ใช้ แสดงอาการนั้น ๆ
๒. อาการอย่างหนึ่ง	สิ่งที่เป็นผลของอาการนั้น ๆ ; สถานภาพที่เป็นผลของอาการนั้น ๆ
๓. อาการอย่างหนึ่ง	สิ่งซึ่งมีลักษณะร่วมกับอาการนั้น ๆ ; สถานภาพซึ่งมีลักษณะร่วมกับอาการนั้น ๆ
๔. สถานภาพอย่างหนึ่ง	สิ่งซึ่งมีลักษณะร่วมกับสถานภาพนั้น ๆ

ตารางข้างต้นนี้หมายความว่า ในการแปลคำเพื่อให้เกิดคำใหม่ขึ้นใช้ใน
ภาษานั้น อาจใช้ความสัมพันธ์ทางด้านความหมายเป็นแนวทาง (ดูบทที่ ๔ หน้า ๑๒๔)
ส่วนวิธีการแปลคำก็คือ แปลง เสียงพยัญชนะต้นแบบใดแบบหนึ่งใน ๓ แบบที่กล่าวมาแล้ว

ลักษณะความสัมพันธ์ทางด้านความหมายนี้ ผู้เขียนขอเสนอไว้ เป็นแบบ เกี่ยว
กันกับ เมื่อกล่าวถึงลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวในเรื่องของการแปลคำโดยแปลงเสียง
วรรณยุกต์ในบทที่ ๔

คือ ๑) การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรกลางกับพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูงหรืออักษรต่ำ ๒) การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูงกับพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรต่ำ และ ๓) การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ควบกล้ำกับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้นที่เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่นมาควบกล้ำในขณะเดียวกัน เมื่อความหมายเปลี่ยนไป หมายคำก็เปลี่ยนไปด้วย

ต่อไปนี้เป็นการวิจัก เสนอข้อมูลตามลักษณะความสัมพันธ์ทางกันความหมาย โดยมีการแปลงเสียงพยัญชนะต้นทั้ง ๓ แบบ และ เปลี่ยนแปลงหมายคำด้วย

ศูนย์วิทยพัทยาการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะที่ ๑

	อาการที่ใช้สิ่งหนึ่ง เป็นเครื่องมือ	สิ่งที่ใช้เป็นเครื่องมือ หรือสิ่งที่ใช้แสดง อาการนั้น ๆ
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้น ที่เป็นอักษรกลาง กับ พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูงหรืออักษรต่ำ	กิด D_1L ถวง B_1 นอค D_1L	ชืด D_1L ทวง B_1 ปอด D_1L
	เกี้ยว B_1 ปัก D_1S	เคี้ยว A_2 พัก D_2S
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ เป็นอักษรสูง กับ พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรต่ำ	เคี้ยว C_2	เขี้ยว C_1
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ ควบคล้ายกับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้นที่ เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่น มาควบคล้าย	เราะ D_2S ริง A_2	เกราะ D_1S พริง A_2

ลักษณะที่ ๒

	อาการอย่างหนึ่ง	-สิ่งที่เป็นผลของอาการนั้น ๆ
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรกลาง	ปกอก D_1L	ผอก D_1L
	ทอน A_2	ทอน A_1
กับ พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูงหรืออักษรต่ำ		-สถานภาพที่เป็นผลของอาการนั้น ๆ
	แจก D_1L แแป B_1 ไซก D_1L จ๊ B_1 ลอม D_1L	แจก D_1L แป A_1 ไกก D_1L จ๊ B_1 ทอม D_1L
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูง	คู้ C_2	-สิ่งที่เป็นผลของอาการนั้น ๆ
		ชูป A_1
กับ พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรต่ำ	พอก D_2L	ผอก D_1L

	อาการอย่างหนึ่ง	-สถานภาพที่เป็นผลของอาการนั้น ๆ
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูง กับ พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรต่ำ	ขว้าง C_1 เนื้อ B_1	ค้าง C_2 เนื้อ A_2
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ควบคล้ายกับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้นที่เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่นมาควบคล้าย	ลอก D_2L รุม B_2 กลับ D_1S ปราบ D_1L ปลิว A_1 พราง A_2 ลอง B_2 ลอก D_2L ไล B_2 เลาะ D_2S รอม A_2	-สิ่งที่ เป็นผลของอาการนั้น ๆ ปลอก D_1L คุม B_2 -สถานภาพที่เป็นผลของอาการนั้น ๆ ลับ D_2S ราม D_2L ลิว B_2 ราง A_2 คลอง B_2 ปลอก D_1L ไปด B_1 เผลาะ D_1S พรอม C_2

ลักษณะที่ ๓

	อาการอย่างหนึ่ง	—สิ่งซึ่งมีลักษณะรวมกับอาการนั้น ๆ
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้น ที่เป็นอักษรกลาง กับ พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูงหรืออักษรต่ำ	ขาบ D_1L	กาบ D_1L
		—สถานภาพซึ่งมีลักษณะรวมกับอาการนั้น ๆ
	คิก D_1S คก B_1 กาง B_1 ผุก D_1S	ดิก D_1S ดก B_1 ทาง B_1 ปุก D_1S
	กุก D_2S เจ็ด D_2L	กุก D_1S เจ็ด D_1L
	การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้น ที่เป็นอักษรสูง กับ พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรต่ำ	มัด D_2S มุก D_2S

ลักษณะที่ ๓ (ต่อ)

<p>การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้น ที่เป็นอักษรสูง กับ พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรต่ำ</p>	<p>อาการอย่างหนึ่ง</p>	<p>—สิ่งซึ่งมีลักษณะรวม กับอาการนั้น ๆ</p>
	<p>ลอค D_2L</p>	<p>หลอค D_1L</p>
	<p>ขอบ D_1L เสียบ A_1 เสียบ D_1L งอม A_2</p>	<p>—สถานภาพซึ่งมีลักษณะ รวมกับอาการนั้น ๆ</p> <p>คอบ D_2L เขียบ A_2 เขียบ D_2L หงอม B_1</p>
<p>การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้น ที่ความกล้ากับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้น ที่เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่น มาความกล้า</p>	<p>คว้าน C_2 แปลง A_1 แผลง A_1 พรวน A_2</p>	<p>—สิ่งซึ่งมีลักษณะรวม กับอาการนั้น ๆ</p> <p>วาน A_2 แลง A_2 แลง A_2 รวน B_2</p>
	<p>กรวบ D_1L กริบ D_1S กรุม B_1 กลืน A_1 แคว C_2</p>	<p>—สถานภาพซึ่งมีลักษณะ รวมกับอาการนั้น ๆ</p> <p>รวบ D_2L ริบ D_2S รุม B_2 ลืน B_2 แคว C_2</p>

ลักษณะที่ ๓ (ต่อ)

	อาการอย่างหนึ่ง	—สถานภาพซึ่งมี ลักษณะรวมกับ อาการนั้น ๆ
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้น ที่ควบคล้ายกับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้น ที่เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่น มาควบคล้าย	แคว้ง C ₂ ปรก D ₁ S เป็รื่อง B ₁ พลวก D ₂ L รอม A ₂ ราก D ₂ L ลาก D ₂ L ลง B ₂ ละ D ₂ S แลบ D ₂ L เรง B ₂ ลวง C ₂ ลอน B ₂ แล B ₂ ลุย B ₂ ลอน B ₂ เรง B ₂ รอย B ₂	แว้ง C ₂ รก D ₂ S เร็อง A ₂ ลวก D ₂ L กรอม A ₁ กราก D ₁ L กลาก D ₁ L ปลง B ₁ ปละ D ₁ S แปลบ D ₁ L เกรง A ₁ กลวง A ₁ กลอน C ₁ แปล C ₁ ผลุย A ₁ คลอน A ₂ เครง B ₂ พรอย B ₂

ลักษณะที่ ๓ (ต่อ)

	อาการอย่างหนึ่ง	-สถานที่ภาพซึ่งมีลักษณะ รวมกับอาการนั้น ๆ
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ ควบคู่กับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้นที่ เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่น มาควบคู่	ำ B ₂ รุน A ₂ เรียก D ₂ L เรียง A ₂ ลาม A ₂ ลาม B ₂	พรำ B ₂ พรุน A ₂ เพรียก D ₂ L เพรียง A ₂ พลาม A ₂ พลาม B ₂

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะที่ ๔

	สถานภาพอย่างหนึ่ง	สิ่งซึ่งมีลักษณะรวมกับสถานภาพนั้น ๆ
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรกลาง กับ พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูงหรืออักษรต่ำ	จิ้น B ₁ โถก D ₁ L	จิ้น B ₁ โถก D ₁ L
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูง กับ พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรต่ำ	เกิน A ₁ พยุ C ₂ สอง A ₁ ลุ่ม B ₂	เกิน A ₂ พยุ A ₁ สอง A ₂ หลุ่ม A ₁
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ควบกล้ำกับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้นที่เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่นมาควบกล้ำ	รวก D ₂ L รี A ₂ รุษ B ₂ ลิม D ₂ L กล้อ C ₁ แก๊ว B ₁ เคี้ยว A ₂ แควง A ₂ ปริม B ₁ พรอง B ₂	กรวก D ₁ L กรี A ₁ กรุษ A ₂ กลิม D ₁ L ล้อ C ₂ แวง A ₂ เวี้ยว B ₂ แวง A ₂ ริม A ₂ รอง B ₂

ตารางที่ ๒๕ แสดงลักษณะความสัมพันธ์ทางคำความหมายของคำที่มีการแปลงคำ โดยแปลงเสียงพยัญชนะต้นทั้ง ๓ แบบ โดยไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง ทางคำหมวดคำควบ

๑.	สิ่งซึ่งมีลักษณะหรือคุณสมบัติบางอย่างร่วมกัน
๒.	สถานภาพที่บอกลักษณะบางอย่างร่วมกัน
๓.	การกระทำบางอย่างที่มีอาการร่วมกัน
๔.	การกระทำอย่างหนึ่ง เกิดก่อนการกระทำอีกอย่างหนึ่ง

ตารางข้างต้นนี้หมายความว่า ในการแปลงคำเพื่อให้เกิดคำขึ้นใช้ในภาษานั้น อาจใช้ความหมายเป็นแนวทางได้ เช่นคำคำหนึ่งหมายถึงการกระทำอย่างหนึ่ง เมื่อสร้างคำใหม่ขึ้นมา ได้กำหนดให้ความหมายของคำใหม่นั้นมีความสัมพันธ์กับความหมายของคำเดิมโดยให้หมายถึงการกระทำที่มีอาการบางอย่างร่วมกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่า การแปลงคำแบบนี้ไม่ได้เปลี่ยนหมวดคำไปควบ คือยังอยู่ในหมวดคำกริยาทั้งคู่ ส่วนวิธีการแปลงคำก็คือ ใช้วิธีแปลงเสียงพยัญชนะต้นทั้ง ๓ แบบดังกล่าวมาแล้ว

ต่อไปนี้เป็นกรจก เสนอข้อมูลตามลักษณะความสัมพันธ์ทางคำความหมาย โดยมีการแปลงเสียงพยัญชนะต้นทั้ง ๓ แบบ แต่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงหมวดคำควบ

ลักษณะที่ ๑๘

	สิ่งซึ่งมีลักษณะหรือคุณสมบัติบางอย่างร่วมกัน	
	การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ เป็นอักษรกลาง กับ พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูงหรืออักษรรต่ำ	ปั้ง C ₁ ปัว B ₁ ปั้ง C ₁ ปุย A ₁ แป้น C ₁
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ เป็นอักษรสูง กับ พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรรต่ำ	พ้ำ C ₂	พ้ำ C ₁
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ ควบกล้ำกับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้นที่ เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่น มาควบกล้ำ	รอบ D ₂ L เลี้ยว A ₂ ล่อง B ₂ แวน B ₂	กรอบ D ₁ L เกลี้ยว A ₁ ปล่อง B ₁ แควน C ₂

ลักษณะที่ ๒

		สถานการณ์ที่บอกลักษณะบางอย่างร่วมกัน	
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรกลาง กับ พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูงหรืออักษรรต่ำ	แกน B ₁	แซน B ₁	
	เจิก D ₁ L	เจิก D ₁ L	
	เจือย C ₁	เจือย B ₁	
	เกอ B ₁	เกอ B ₁	
	ปึง B ₁	ปึง B ₁	
	โป๊ C ₁	โป๊ C ₁	
	จิก D ₁ L	จิก D ₂ L	
	แจม B ₁	แจม B ₂	
	ค้อย C ₁	ทอย A ₂	
	ค้อ C ₁	ท้อ B ₂	
	คุ่ม C ₁	ทุม C ₂	
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูง กับ พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรรต่ำ	เทอ C ₂	เกอ B ₁	
	นอย C ₂	हनอย B ₁	
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ควบกล้ำกับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้นที่เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่นมาควบกล้ำ	ร่า B ₂	กร่า B ₁	
	ว่า C ₂	กว่า C ₁	
	ว่าง C ₂	กว้าง C ₁	
	วับ D ₂ S	ชวับ D ₁ S	
	ราว A ₂	คราว B ₂	

ลักษณะที่ ๒ (ต่อ)

การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ ควบกล้ำกับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้นที่ เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่น มาควบกล้ำ	สถานภาพที่บอกลักษณะบางอย่างร่วมกัน	
	ล้ำ C ₂ ลอน A ₂ ว้าง C ₂ แล C ₂ โลง B ₂ รีม A ₂ เรือย B ₂ เละ D ₂ S รวด D ₂ L เรียว A ₂ ลอย B ₂	คล้ำ B ₂ คลอน A ₂ คล้าง C ₂ แปล C ₁ ไปลง B ₁ ปริม B ₁ เปรี๊ย C ₁ เผละ D ₁ S พรวด D ₂ L เพรี๊ย A ₂ พลอย B ₂

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่
เป็นอักษรกลาง
กับ
พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูงหรืออักษรต่ำ

การกระทำบางอย่างที่มีอาการรวมกัน

ป่วน	B_1	ผวน	A_1
ปึง	C_1	ผิง	A_1
ปกอก	D_1L	ชอก	D_1L
กัก	D_1S	ชัก	D_1S
กัก	D_1S	ชัก	D_1S
กั้น	C_1	ชัน	C_1
เกิน	B_1	เชน	B_1
จก	D_1S	ฉก	D_1S
เจาะ	D_1S	เฉาะ	D_1S
เจียก	D_1L	เฉียก	D_1L
คิ้ว	C_1	ฉิ้ว	C_1
แตก	D_1L	แฉก	D_1L
ปก	D_1S	ผก	D_1S
ปัก	D_1S	ผัก	D_1S
แกะ	D_1S	แคะ	D_2S
จั้ง	C_1	ฉั้ง	C_2
ปะ	D_1S	พะ	D_2S
ปัก	D_1S	พัก	D_2S

ลักษณะที่ ๓ (ต่อ)

การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ เป็นอักษรสูง กับ พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรต่ำ	การกระทำบางอย่างที่มีอาการรวมกัน	
	คัด D_2S เค็น C_2 ชก D_2S ชุน B_2 ชอก D_2L พัด D_2S พัด D_2S ลาม A_2 โลง B_2	ชัด D_1S เซน B_1 ฉก D_1S ฉุน A_1 สอก D_1L ผัด D_1S ผัด D_1S หลาม A_1 โหล่ง C_1
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ ควบกล้ำกับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้นที่ เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่น มาควบกล้ำ	รวม A_2 รอ A_2 ร่าย B_2 ริ่ง A_2 รุม B_2 ลน C_2 ลบ D_2S ลอม A_2 เลียบ A_2 โล้ C_2 วัค D_2S วัค D_2S	กรวม A_1 กรอ A_1 กราย A_1 กริ่ง A_1 กรุม B_1 กลน B_1 กลบ D_1S กลอม B_1 เกลียบ B_1 ไกล B_1 กวัค D_1S กวัค D_1S

ลักษณะที่ ๓ (ต่อ)

การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่
ควบคล้ายกับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้นที่
เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่น
มาควบคล้าย

การกระทำบางอย่างที่มีอาการรวมกัน

แวง	A ₂	แกวง	B ₁
วิก	D ₂ S	ชวิก	D ₁ S
แวงะ	D ₂ S	ชแวงะ	D ₁ S
แวน	A ₂	ชแวน	A ₁
ว้า	C ₂	คว้า	B ₂
วู้	B ₂	ควู้	B ₂
วูก	D ₂ L	ควูก	D ₂ L
ลอก	D ₂ L	ควลอก	D ₂ L
ลา	A ₂	ควลา	A ₂
ลัก	D ₂ S	ควลัก	D ₂ S
รม	A ₂	ควรม	A ₁
ร่า	B ₂	ควร่า	B ₁
ริง	A ₂	ควริง	A ₁
เร	B ₂	ควเร	B ₁
เรียบ	D ₂ L	ควเรียบ	D ₁ L
ระ	D ₂ S	ควระ	D ₁ S
ราย	A ₂	ควราย	A ₁
ริ	D ₂ S	ควริ	D ₁ S
รี่	B ₂	ควรี่	B ₁
รุ	D ₂ S	ควรุ	D ₁ S

ลักษณะที่ ๓ (ต่อ)

การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ ควบคู่กับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้นที่ เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่น มาควบคู่	การกระทำบางอย่างที่มีอาการรวมกัน	
	ไรย A ₂ ลง A ₂ ลก D ₂ S ลิก D ₂ S ละ D ₂ S ลี D ₂ S ร้อง C ₂ ลุย B ₂ เล็ก D ₂ S เลียง B ₂	ไปรย A ₁ ปลง A ₁ ปลก D ₁ S ปลิก D ₁ S ผละ D ₁ S ผลี D ₁ S พร้อง C ₂ พลุย B ₂ เพ็ล็ก D ₂ S เพ็ลียง B ₂

ศูนย์วิทยพัชร์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ลักษณะที่ ๔

	การกระทำอย่างหนึ่ง เกิดก่อนการกระทำ อีกอย่างหนึ่ง	
	การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็น อักษรกลาง กับ พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูงหรืออักษรรต่ำ	ขม B ₁ ปั้น B ₁ จุม B ₁
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่เป็น อักษรสูง กับ พยัญชนะต้นที่เป็นอักษรรต่ำ	คุด D ₂ S ยุด D ₂ S	ชุก D ₁ S หยุก D ₁ S
การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ ควบคู่กับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้นที่ เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่น มาควบคู่	กรอง A ₁ รอน B ₂ กล่า C ₁ วาง A ₂ ลอย A ₂ เคลื่อน B ₂ ไล B ₁ รัง C ₂ รี D ₂ S ลิว A ₂ ปลุก D ₁ S	รอง A ₂ กรอน B ₁ ล่า C ₂ ขวาง A ₁ คลอย C ₂ เลื่อน B ₂ ไค A ₂ ตริง A ₁ ตรี D ₁ S ปลิว A ₁ ลูก D ₂ S

ลักษณะที่ ๔ (ต่อ)

	การกระทำอย่างหนึ่ง เกิดก่อนการกระทำ อีกอย่างหนึ่ง	
	การแปลงเสียงระหว่างพยัญชนะต้นที่ ควบคู่กับ ร, ล, ว กับพยัญชนะต้นที่ เป็น ร, ล, ว โดยไม่มีพยัญชนะตัวอื่น มาควบคู่	ปล้น C ₁ ลอน B ₂ ปลอย B ₁ ลัก D _{2S}

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย